

İranın Azərbaycana qarşı açıq savaşı

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

№26 (3224) 9 Avqust / 2022-ci il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

**DTX-nin
həbs etdiyi
"Broker Əbülfəz"
kimdir?**

Generalın pomidor yetişdirməsi...

Ceyhun Həsənovun yeni sort pomidoru ölkədə böyük marağa səbəb olub

GÜNÜN NƏBZİ

Sosial

**Azərbaycan
üçün iqtisadi
fəlakət
anonsu**

Qubad İbadoğlu: "Azərbaycana
böhran global böhrandan
öncə gələcək"

10

Xəbər

**"Qisas" və yaxud uğurlu
antiterror əməliyyatı...**

ADP ordumuzu anoloji təxribatlar
baş verəcəyi halda düşməyə layiqli
cavab verməyə səsləyib

2

Baxış

**Ömrümün qürub
vaxtında susan deyiləm**

Namuslu insanları yaltaqlardan,
pulgirlərdən, dörd-beş cəbhəyə qulluq
edənlərdən ayırmağı bacarın...

5

Təhlil

**Çin Rusiyanın səhvlərini
təkrarlayacaqmı?**

Və yaxud Tayvan yeni müharibə
ocağına çevrilə bilərmi?

12

Toplum

Hökumət portalı "çat verir"...

30 ilin müharibə əlili pensiyaçıların,
prezident təqaüdcülərinin adı
e-sistemdə yoxdur?!

6

Toplum

**Səlim Müslümovun
məhkəməsi başladı**

Sabiq nazirin üzərinə həbs qoyulan
əmlaklarının siyahısı və dövlətə
ödədiyi vəsaitin həcmi açıqlandı

6

Gəmiyyət

**Səfər Mehdiyevin
Avropada milyonluq
otelləri aşkarlandı**

DGK-nın sabiq sədri məşhur
turizm bölgələrində istirahət
mərkəzləri satın alıb...

4

**Xan yaylağından Nizami
Gəncəvi məqbərəsinədək**

Nəzərə alsaq ki, son günlərdə ölkəmizin bir çox
yazarı "Yaylaq festivalı" barədə fikirlərini payla-
şıb, mövzu yetərinə "çeynənib", bəlkə də bu
yazı gecikmiş sayıla bilər. Möhtərəm oxucu əgər
sanırsa ki, yazdıqlarım bir öncəki etirazların təkrarı
olacaq, söz verirəm ki, onu yanıltmaq üçün
əlimdən gələni edəcəm. Yazmadan öncə bir
xeşli düşündüm: "Əcəbə ölkədə ciddi olayların
ardı-arası kəsilməyən dövəmdə festival incələ-
məyin bir önəmi varmı?" Bir nəfərdən duymuş-
dum ki, gözəllik olmasa bu həyat çox maraq-
sız olar...

7

**Rusiya vətəndaşı Azərbaycanda
dələduzluğa məruz qalıb**

Səfirlik işə qarışdı, Baş Prokurorluq göstəriş
verdi, Binəqədi rayon prokuroru Fuad Məmmədov
tərəfindən cinayət işi hələ də ört-basdır edilir...

Rusiya Federasiyasının vətəndaşı Mamedov Vüqar
Ağəli oğlunun rəsmi nümayəndəsi, etibarnamə
əsasında onun hüquqlarını müdafiə edən Abdul-
layev Böyükəğa Abdulla oğlu tərəfindən "Hürriy-
yət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub.
Vüqar Mamedovun adından yazılan həmin
məktubu olduğu kimi dərc edirik...

11

Reportaj

Hüquq

Ağcaqanadlar niyə bəzi insanları daha çox dişləyir?

Və yaxud bundan xilas olmaq üçün nə etməliyik...

“Mənim dərim tünd, dərim qalıdır, ağcaqanadlar məni dişləmir və ya qan qrupum 0-dir, məni çox dişləyir”. Bu kimi ifadələri hər yay tez-tez eşidirik. ABŞ-da aparılan yeni bir araşdırma ağcaqanadların bəzi insanları niyə daha çox dişlədiyinin səbəbini izah edir.

Niyə ağcaqanadlar bəzi insanları daha çox dişləyir, bəzilərinə isə toxunmur?

Ümumiyyətlə, ağcaqanadların bəzi qan qruplarını, açıq dərililəri, dərisi daha nazik olanları daha çox dişlədiyi barədə ümumi fikir var. Bunlardan bəziləri təcrübəyə, bəziləri isə araşdırmaya əsaslanan şərhlərdir. Yeni araşdırmaya əsasən, ağcaqanadların sevdiyi müəyyən qoxular var ki, onları müəyyən insanlara daha çox cəlb edir.

Qafqaz.media xəbər verir ki, ABŞ-ın Mayami Beynəlxalq Universitetində bir qrup tədqiqatçı tərəfindən aparılan araşdırmaya görə, indol, nonanol, oktenol və laktik turşu kimi molekulların ağcaqanadların diqqətini çəkən qoxular yaratdığı müəyyən edilib.

Türkiyənin Akdeniz Universitetinin professoru Hüseyin Çetin yalnız dişli ağcaqanadların ac olduqları zaman qan içməyə ehtiyac duyduğunu, insan dəri rənginin ağcaqanadlar üçün cəlbedici bir xüsusiyyət göstərmədiyini bildirib. O, xüsusilə bədən istiliyi yüksək olan uşaqlar, hamilə qadınlar və müəyyən hormonal pozğunluqları olan insanların ağcaqanadların daha çox hücumuna məruz qala biləcəyini ifadə edib.

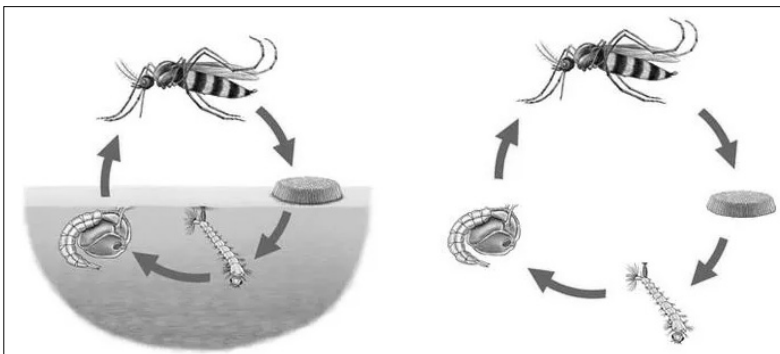
Ağcaqanadlar təkcə insanların qanını sormur. Xüsusilə quşların bədən temperaturu insanlardan bir qədər yüksək olduğu üçün bir çox ağcaqanadlar quşlara da üstünlük verir. Buna görə də quşların daşdığı bəzi viruslar insanlara yoluxa bilər. Normal şəraitdə yalnız dişli ağcaqanadların insanların qanını sorduğunu, bu mümkün olmadıqda isə dişli və erkək ağcaqanadların bitki şirəsi ilə qidalandığını ifadə edən Çetin, ağcaqanadların karbohidrat ehtiyaclarını bitki şirəsi ilə qarşıladığını, buna görə də bəzi bitki özlərinin ağcaqanadlar üzərində cazibədar xüsusiyyətlərə sahib ola biləcəyini ifadə etdi.

NIYƏ İNSANLARI DIŞLƏYİRLƏR?

Türkiyəli professor ağcaqanadların çox təhlükəli həşəratlar olduğunu, araşdırmaların hər il təxminən bir milyon insanın ağcaqanadlarla ötürülən xəstəliklərdən öldüyünü, malyariya, sarı qızdırma, Qərbi Nil qızdırması, Zika və Denge kimi xəstəliklərin də ağcaqanadların daşdığı xəstəliklər nəticəsində yayıldığını bildirib.

Bəs, bu qədər böyük əhəmiyyət kəsb edən və hər il bir milyona yaxın insanın ölümünə səbəb olan bu canlılar niyə bizə üstünlük verirlər?

Çetin insanların tənəffüs zamanı buraxdığı karbon qazını ağcaqanadların uzaqdan təsbit edə bildiyini ifadə edərək, digər səbəbləri belə sıralayıb: “Nəfəs alarkən havaya ötürdüyümüz müxtəlif qazlar ağcaqanadlar üçün cəlbedici ola bilər. Ağcaqanadların gecələr qulağımızın ətrafında çıxardığı vızıltının səbəbi onların burnu-

muzdan və ağzımızdan çıxan karbon qazına meyl etməsidir”.

İSTİLİK ONLARI DAHA ÇOX ÇƏKİR

Ağcaqanadların insana meylinə təsir edən digər amillərdən birinin bədən istiliyinin olduğu vurğulayan Çetin, insan bədən istiliyinin ağcaqanadlar tərəfindən hiss edildiyi zaman onların xüsusilə qan damarlarının sıx olduğu isti bölgələrə meyl etdiklərini ifadə edib.

Ümumiyyətlə, ağcaqanadların mürəkkəb gözləri var və onların ətrafında hərəkət edən canlıları görə bilirlər. Təxminən on metr məsafədən orqanizmləri görə bu həşəratlar siz hərəkət etdiyiniz zaman silüetinizi hiss edir və sizə tərəf yönəlir.

Ağcaqanadların ən çox sevdiyi şeylərdən birinin rütubət olduğunu ifadə edən mütəxəssislər, tərəyəyən insanların ağcaqanadlar tərəfindən daha çox seçildiyini, tərimizdəki müxtəlif maddələrin onları özünə çəkdiyini, buna görə də ağcaqanadların həddindən artıq tərəyəyən insanlara üstünlük verdiyini bildirir.

“İÇKİ İÇİRƏM, MƏNİ DIŞLƏMƏZ”

Spirtili içki qəbul edərkən ağcaqanadların onu dişləmədiyini iddia edən bir çox insan var. Amma professor Hüseyin Çetin bunun doğru olmadığını bildirib. O əlavə edib ki, əksinə, elmi araşdırmaya əsasən, pivədən istifadə edən adamı ağcaqanad daha çox dişləyir.

Ağcaqanadların insanları sancmaq üçün istifadə etdiyi iynə çox davamlı bir quruluşa malikdir. Belə ki, ağzi ilə dərimizdə bu iynənin keçə biləcəyi bir deşik açır və iynə dərinin altından keçərək damara keçir və qanı onun həzm sistemində köçürür. Əgər qalın dəriniz varsa, təbii ki, ağcaqanad üçün bu dəriniz deşmək daha çətin olur, ona görə də onlar açıq rəngli və daha az qalın olan dərilərə üstünlük verirlər.

Bəzi araşdırmaların ağcaqanadların tünd paltar geyinən insanlara daha çox hücum etdiyini təsdiqlədiyini ifadə edən Çetin bildirib ki, bunun əsas səbəbi onların görmə qabiliyyətinin çox yaxşı inkişaf etməməsi və insanların silüetlərinə uyğun hərəkət etmələridir. Bu səbəblə tünd rəngli paltarların ağcaqanadların daha çox dişləməsinə səbəb ola biləcəyini ifadə edən mütəxəssis, metabolizmi yüksək olan insanların da daha çox karbon qazı çıxardıqları üçün ağcaqanadların diqqət mərkəzində olduqlarını vurğulayıb.

YAŞIL, BƏNÖVŞƏYİ, MAVİ VƏ AĞ RƏNG...

Tibb eksperti Aynur Eren Topkaya isə deyir ki, araşdırmalara görə, ağcaqanadlar yaşıl, bənövşəyi, mavi və ağ rəngin soyuq çalarlarına məhəl qoymurlar: “Bundan əlavə, bəzi rənglər daha cəlbedici görünür. Bu rənglər

narıncı, qırmızı və qara. Bu rənglərin əksəriyyəti işığın uzun dalğa uzunluqlarına uyğun gəlir. İnsan dərisinin qırmızı və narıncı diapazonda və uzun dalğa uzunluqlarında yerləşdiyi üçün ağcaqanadlar üçün cəlbedici olur. Buna görə də paltar seçimində yaşıl, bənövşəyi, mavi və ağ rənglərin seçilməsi ağcaqanadları uzaqlaşdırmaq üçün yaxşı bir üsul ola bilər”.

Qeyd edək ki, 2019-cu ildə Yaponiya Zərərvericilərlə Mübarizə İnstitutunun mütəxəssisləri tərəfindən aparılan araşdırma ağcaqanadların “0” qan qrupu olan insanları “A” qan qrupu ilə müqayisədə dişləmə ehtimalının iki dəfə çox olduğunu ortaya qoydu.

Topkaya, ağcaqanadların insan bədəninin müəyyən hissələrinə, xüsusilə də topuq kimi nahiyələrə daha çox maraq göstərdiyini və bu vəziyyətin bakterial floranın daha çox cəmləşdiyi bədən hissələrimizə maraqlı qaynaqlandığını ifadə edib. Bu nəticə həm də bu bölgədəki bakteriyaların metabolizması nəticəsində əmələ gətirdikləri metabolik maddələrlə əlaqələndirilir: “Biz bilirik ki, bəzi viral, parazit və bakterial xəstəliklərin mikrob agentləri ağcaqanadlar vasitəsilə ötürülə bilər. Xüsusilə allergiyası olan insanlarda ağcaqanad dişləmələrinin daha narahatedici ölçülərə çatması mümkündür”. Topkaya tez-tez sabun və su ilə duş almaqla həm tər qoxusunu azalda, həm də dərimizdə flora bakteriyalarının kolonizasiyasını tənzimləyə biləcəyimizi və bu vəziyyətdə ağcaqanad dişləmələri üçün təbii olaraq daha az riskli ola biləcəyimizi söyləyir.

Topkaya, xüsusilə yay aylarında və axşam saatlarında dözülməz hala gələn ağcaqanad dişləmələri nəticəsində yaranan qaşınma, kiçik şişlik və qızartıların səbəbinin əslində immunitet sisteminin bir reaksiyası olduğunu, dişləmədən sonra ağcaqanadın buraxdığı ifrazat nəticəsində bədənə yanma və qaşınmaya reaksiya verdiyini ifadə edib. O, çətin də olsa qaşımağa çalışmağın vacib olduğunu, çünki cızıqların həmin nahiyədə infeksiyaya səbəb ola biləcəyini bildirib. Xüsusilə çirkli dirnaqlarla qanaxma nöqtəsinə qədər qaşımağın dəri infeksiyasına yol açmağa biləcəyini söyləyib.

Topkaya deyir ki, ağcaqanad dişlədiyi hissəni sabun və su ilə yumaq və qaşınmanı azalda bilən tropik kremlərdən istifadə etmək daha yaxşı olar. Dərimiz bizi yalnız xarici mühitdən qoruyur, həm də bir çox maddə istehsal edərək fabrik kimi işləyir. Dərinin istehsal etdiyi steroidlər, sidik turşusu, ammonium, laktik turşu kimi maddələr ağcaqanadların cazibə mərkəzinə çevrilir. Bu maddələrin istehsalı qadınlardan kişiyə, artıq çəkiddən ariqlığa qədər dəyişdiyi üçün dişləmə nisbətlərində fərqlər ola bilər.

Əyləncə səhifəsi

Hindistanda “uçan boşqab” vuruldu

5 gün öncə Hindistan Hərbi Hava Qüvvələri Yer kürəsində mövcud olan heç bir uçuş aparatına bənzəməyən naməlum uçan obyekt vurublar. Hindlilər vurduqları hava cisminin klassik “uçan boşqab”a bənzədiyini bildiriblər.

Hadisə dünya mətbuatında artıq “Hindistan Rozveli” adlandırılmağa başlayıb. Bənzər hadisə 1948-ci ildə ABŞ-ın Rozvel şəhəri yaxınlığında baş vermişdi.

Hava cismi heç bir xəbərdarlığa və signala cavab vermədiyinə görə, reaktiv təyyarə tərəfindən vurulub. Sirlə aparatan düşdüyü ərazi dərhal polis və hərbiçilər tərəfindən mühəsirəyə alınıb. Ərazidə çoxlu sayda konusabənzər xırda sirlə cisimlər tapılıb. Tapılan hava gəmisinin hərbi laboratoriyaya aparıldığı bildirilib və başqa məlumat verilməyib.

Türkiyədə 76 yaşlı qadın boksçu görənləri təəccübləndirdi

Türkiyədə 76 yaşlı qadın boksçu görənləri təəccübləndirib. Naciyyə xanım öz qətiyyəti ilə bir çoxlarına örnək olub.

Əsl adı Nensi Vanderstraeten olan adın 44 il əvvəl Belçikadan gələrək Türkiyədə məskunlaşıb və Naciyyə adını qəbul edib. O, 9 il əvvəl keçirdiyi Parkinson xəstəliyinin inkişafının qarşısını almaq üçün artıq 4 ildir ki, boksla məşğul olur.

Təsisçi:
Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:
Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85
012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:
Seymur Həsənov

“Hürriyyət” qəzetinin internet ünvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik
Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın

mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində

yığılıb səhifələnilir və “Futbol+ servis”

mətbəəsində çap edilib.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

“Bu cür təxribatlara boyun əyəcək millət deyilik”

Mövlud Çavuşoğlu Azərbaycan səfirliyinə hücumdan danışdı

“Azərbaycanın Londondakı səfirliyinə hücum qəbul edilməzdir”. Bunu Türkiyənin xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlu deyib. “Ceyhun bəylə danışdım, edə biləcəyimiz bir şey varmı deyə soruşdum. O, hər şeyin nəzarət altına alındığını, bunu törədən bəzi şəxslərin saxlanıldığını dedi. Biz bu cür təxribatlara boyun əyəcək millət və dövlətlər deyilik. “Bir millət, iki dövlətlik”, hər zaman Azərbaycanın yanındaıq”, - XİN rəhbəri vurğulayıb.

Bundan başqa, nazir qeyd edib ki, diplomatik missiyaların qorunması Vyana konvensiyasına əsasən ev sahibi olan ölkənin məsuliyyətidir və bu cür təxribatlara yol verməmək üçün daha effektiv tədbirlər görülməlidir.

“Londonda səfirliyimizə hücum edənlərin cəzalandırılmasını tələb edirik”

Allahşükür Paşazadə: “Bayrağı təhqir etmək bütün milləti təhqir etməkdir, buna qarşı bütün millət cavabını verməlidir”

“Londondakı səfirliyimizdə özlərini din adamı sayan radikallar vandalizm hərəkətləri edib. Bayrağımızın çıxarılması, atılması hörmətsizlikdir. Biz o bayraq üçün minlərlə qurban vermişik, işğaldan azad olunan torpaqlarımızda həmin bayrağı dalğalandırmışıq. İndi bayrağı təhqir etmək bütün milləti təhqir etməkdir. Buna qarşı bütün millət cavabını verməlidir”.

Bunu jurnalistlərə açıqlamasında Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri şeyxülislam Allahşükür Paşazadə deyib.

“Həmin gün bütün dini konfessiya rəhbərləri mənə zəng etdilər və birgə bəyanatla çıxış etdik. Xarici İşlər Nazirliyimiz vasitəsilə bəyanatı bütün səfirliklərə və üzv olduğumuz dini mərkəzlərə göndərdik. Türkiyənin Dini Qurumlarla İş üzrə Komitəsinə təşəkkür edərim ki, həmin gün zəng etdi, öz narahatlığını bildirdi. Digər türk dövlətlərinin də nümayəndələri öz narahatlıqlarını çatdırdılar. Mən hər birinə təşəkkür edirəm. İngiltərədə belə bir hadisənin baş verməsi bizi çox məyus edir. Bunun arxasında bizim bəzi qüvvələrin və erməni lobbisinin ola biləcəyini düşünürəm. Hadisəni törədən şəxslərin cəzalandırılmasını və həmin qüvvələrin ölkədən çıxarılmasını tələb edirik”, - o qeyd edib.

“Qisas” və yaxud uğurlu antiterorr əməliyyatı...

ADP ordumuzu anoloji təxribatlar baş verəcəyi halda düşməyə layiqli cavab verməyə səsleyib

Dünən ADP İdarə Heyətinin ölkə və beynəlxalq aləmdə baş verən ictimai-siyasi vəziyyətə dair növbəti toplantısı keçirilib. Partiyanın mətbuat xidmətindən “Hurriyyet”ə verilən məlumata əsasən, toplantı iştirakçıları Rusiyanın Ukraynaya qarşı başladığı hərbi müdaxilənin acı nəticələrinə münasibət bildirib.

İdarə Heyəti beynəlxalq təpkilərə, tətbiq olunan sanksiyalara baxmayaraq Rusiyanın beynəlxalq hüquqa zidd olaraq və on minlərlə insanın ölümü hesabına başa gələn bu qanlı müharibəni dayandırmaq fikrindən uzaq olmasını qətiyyətlə pisləyib. Qeyd olunub ki, bu müharibə yaratdığı təhlükə, gətirdiyi fəsadlar baxımından iki ölkə arasında olan müharibə çərçivəsindən kənara çıxmaqdadır və dünya dövlətləri Putin Rusiyasını durdurmaq üçün bütün səylərini birləşdirməli, tətbiq olunan sanksiyalar genişlənməli və Ukraynaya hərbi, siyasi, humanitar yardım durmadan artırılmalıdır.

İdarə Heyəti son günlər rus “sülhməramlı” qüvvələrinin nəzarət etdiyi Azərbaycan ərazilərində qeyri-qanuni fəaliyyət göstərən qanunsuz erməni hərbi birləşmələrinin atəşkəs rejimini pozmasıyla bir hərbiçimizin şəhid edilməsi faktından, hərbi təxribatların ardıcıl olaraq davam etməsindən ciddi narahat olduğunu qeyd etməklə, bu təxribatların qarşısını almaq üçün ordumuzun keçirdiyi “Qisas” əməliyyatı nəticəsində düşmən tərəfinin canlı itkilərə məruz qoyulmasını, çox sayda hərbi texnikanın məhv edilməsini, bir neçə strateji yüksəkliyin ələ keçirilməsini uğurlu antiterorr əməliyyatı kimi dəyərləndirib və ordumuzu anoloji təxribatların baş verdiyi istənilən halda düşmənin layiqli cavabını verməyə səsleyib.

Partiya rəsmiləri üçtərəfli sazişə əsasən ərazilərimizdə yerləşən rus “sülhməramlı” qüvvələrinin baş verən hadisələrə, hərbi təxribatlara susqunluq göstərməsini, dolayı yolla qeyri-qanuni erməni hərbi birləşmələrinə müxtəlif vasitələrlə yardım göstərməsini adı çəkilən sazişin ruhuna zidd ol-

Partiya dünya dövlətlərini Ukraynaya hərbi, siyasi, humanitar yardım durmadan artırmağa çağırır

duğunu bildirib və hakimiyyəti üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirmədiyinə, terrorçu qrupları ərazilərimizdən uzaqlaşdırmadığına görə Azərbaycanı tərk etməsinə tələb etməyə çağırır.

İdarə Heyəti Londonda yerləşən səfirliyimizə “Mehdi xidmətçiləri” adı altında radikal dini qrupun hücum çəkərək, bayrağımızı endirməsi, Azərbaycan əleyhinə şüarlar səsləndirməsi faktından ciddi narahat olduğunu bildirib və bu faktı Azərbaycanın suverenliyinə qarşı yönələn cinayət aktı kimi dəyərləndirməklə hakimiyyəti həmin şəxslərin Azərbaycana ekstradisiya olunması və ya istintintaqa cəlb edilməsi şəxslərlə aparılan işdə Azərbaycan hüquq mühafizə orqanları əməkdaşlarının iştirakını təmin etmək üçün məsələ qaldırmağa çağırır.

İdarə Heyəti ABŞ senatının Qarabağın separatçı rejiminə minalanmış əraziləri təmizləmək adı altında iki milyon ABŞ dolları vəsaiti ayırmasını qətiyyətlə pisləyib və bu addımın zərərçəkən, ərazilərində küllü miqdarda minə yerləşdirilmiş və nəticədə 44 günlük müharibədən sonrakı dövrdə ən azı 186 nəfər vətəndaşının minaya

düşərək xəsarət alması 40 nəfərin isə həlak olması Azərbaycana deyil, qonarda rejimə doğru atılmasının heç bir hüquqa, müharibə qanununa uyğun olmadığını diqqətə çatdırıb.

İdarə Heyəti son vaxtlar bir neçə nazirlik, komitə əməkdaşlarının rüşvət və korrupsiya faktına görə həbs edilməsini təqdir etməklə, bu faktlar nəticəsində dövlətə dəyən maddi ziyanların ödənilməsi məsələsində qüsurların mövcud olmasını qeyd edib və hakimiyyəti korrupsiya və rüşvətxorluğa qarşı ardıcıl, sistemli iş aparmağa, dövlətimizin iqtisadi əsaslarını, siyasi sabitliyini pozmağa xidmət edən bu belanın aradan götürülməsi üçün tədbirlər planı hazırlamağa çağırır.

İdarə Heyəti son vaxtlar İsrail ilə Fələstin dövləti arasında münasibətlərin yenidən gərginləşməsindən, Qəza ərazisinin havadan hücumlara məruz qalmasından narahat olduğunu bildirib və bu hadisələrin dünyada sülhün və təhlükəsizliyin pozulmasına xidmət etdiyini qeyd edib və beynəlxalq gücləri problemin aradan qaldırılması istiqamətində ciddi səylər göstərməyə çağırır.

Hazırladı: KƏNAN

SEPAH üzvləri Təbrizdə Azərbaycan konsulluğu binasına dini bayraq asıblar

İran inqilabının Keşikçiləri Korpusuna bağlı “FARS” xəbər agentliyi Azərbaycanın Təbrizdəki konsulluq binasının ətrafı və qarşısında dini bayraqların asıldığını yazıb və buna dair fotolar paylaşılıb.

“Azad İran” “Telegram” kanalı xəbər verir ki, Azərbaycanda dini mərasimlərə icazə verilmədiyini, əzadlıq bayraqlarının yığıldırıldığını iddia edən İran mediası konsulluq binasına dini bayraqların asılmasını “dindar gənclər” tərəfindən həyata keçirildiyini

iddia edib.

Sosial media fəalları isə öz paylaşımlarında bunun SEPAH və yarım

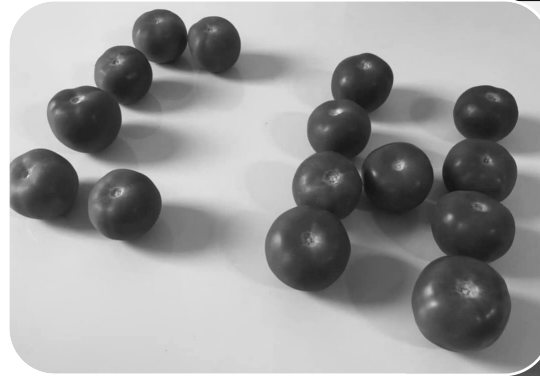
hərbi “Bəsic” qüvvələri tərəfindən edildiyini bildiriblər.

Qeyd edək ki, oxşar hadisə avqustun 4-də Azərbaycanın Londondakı səfirliyində də baş verib. Səfirliyə hücum edən radikal dini qruplaşma üzvləri Azərbaycan bayrağını yerə atıb, onun yerinə “ya Hüseyn” yazılan bayraqlar asıblar.

İran hökuməti bu işdə əli olmadığını iddia etsə də, Təbrizdə baş verən addımla Londondakı hücumun oxşarlığı hər ikisinin bir mərkəzdən idarə edildiyini göstərir.

Generalın pomidor yetişdirməsi...

Ceyhun Həsənovun yeni sort pomidoru ölkədə böyük marağa səbəb olub

Ceyhun Həsənovun niyə Penitensiar Xidmətin rəisi vəzifəsindən ikiəlli yapıldığı indi bizə agah oldu. Axı, türmələrə nəzarəti itirərsə, xarab pomidorlarını harada işə keçirə biləcək?!

...bir halda ki, bu adam uşaqlıq arzusu olan aqronomluğa belə böyük həvəs göstərir, niyə onun öz sevdiyi peşəsi ilə məşğul olmasına imkan vermirsiniz, zorla Penitensiar Xidmətin başında saxlayırsınız?! Günah deyilmi?

C.Həsənovun oğlunun da iştirakı ilə "Yolüstü" adlı restoranın təmtəraqlı açılış mərasimi keçirilib. Qeyd olunur ki, Bakı-Astara magistralının hər iki kənarında yerləşən bu restoran Ceyhun Həsənovun doğulduğu kəndin adını daşıyır. Salyan sakinləri deyir ki, general-leytenantın oğlu yeni açdığı restorana "Yolüstü" adı verməklə, atasına böyük "jest" etmiş olub.

Beləliklə, Ceyhun Həsənov kimi, oğlunun da uğurlu biznesin başlanğıcını qoyduğunu düşünmək olar. Hər halda, "Penitensiar pomidoru" son günlər vətəndaşlarımızın böyük marağına səbəb olduğundan, yəqin ki, bu ləziz təamın dadına baxmaq istəyənlər tezliklə general oğlunun restoranına axın edəcəklər. Üstəlik, burada müştərilər C.Həsənovun yetişdirdiyi digər tərəvəz

məhsullarının da dadına baxa biləcəklər.

O ki qaldı satışdan geri qayıdan və restorandan artıq qalan, boşalmış və yarıxarab pomidorlara, heç şübhəsiz, Ceyhun Həsənov həmin məhsulları da işə keçirməyin yolunu tapıb. Yox, fikrinizə başqa şey gəlməsin, general-leytenantın tomat zavodu açdığı haqda bilginiz yoxdur. Amma sosial şəbəkələrdə deyilənlərdən də belə anlaşılar ki, həmin pomidorlar türmələrdə "vitrine düzülür". Özü də bayırda satıldığından bir neçə dəfə baha qiymətə.

KƏNAN

P.S. Doğrusu, Ceyhun Həsənovun niyə Penitensiar Xidmətin rəisi vəzifəsindən ikiəlli yapıldığı indi bizə agah oldu. Axı, türmələrə nəzarəti itirərsə, xarab pomidorlarını harada işə keçirə biləcək?!

normal hadisə sayıla bilməz. Yəqin, elə general-leytenantın başı əkin-səpin işinə qarışdığından türmələrdə "nadzorlar" da özləri üçün biznes sahələri yaradıblar. Hansı ki, burada hər şey satın almaq olar, necə deyirlər, puluna minnət...

Dəyərli oxucuların

yəcəklər ki, bu adamdan nə istəyirsiniz, ölkədə sərbəst bazar iqtisadiyyatı mövcuddur, istəsə pomidor əkər, istəsə də lap Sabirabad qarpızı! Əlbəttə, bizim general-leytenantın pomidor yetişdirməsinə iradımız yoxdur. Heç onun min hektardan çox yararlı torpaq sahələrini necə ələ keçirməsi haqda da sorğu-sual etmək fikrində deyilik. Amma bu gün Penitensiar Xidmətin nəzarətində olan cəzaçəkmə müəssisələrində

diqqətinə çatdıraq ki, sosial şəbəkələrdə vətəndaşlarımız Ceyhun Həsənovun Salyanın Xələc kəndində və Qızılağacda özünə məxsus min hektardan çox torpaq sahələrində yeni növ pomidor sortu yetişdirməsi və digər tərəvəz növləri əkib-becərməklə məşğul olması ilə bağlı iradlarını məhz bu şəkildə bildirirlər: "A kişi, pomidor yetişdirmək arzusundaansa, get, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində özünə bir iş tap, Penitensiar Xidmətdə nə işin var?". Əslində, tamamilə haqlı təklifdir. Bir halda ki, general-leytenant işini-gücünü atıb, pomidor alverinə girişib, o halda gedib aqronomluğa başlasa, həm öz biznesi, həm də kənd təsərrüfatımızın inkişafı üçün daha böyük fayda verməzmi?!

İndi bəzi ağzıgöyçəklər de-

vəziyyətin acınacaqlı halda olması, türmələrin ölkəmizin təhlükəsizliyi üçün aşkar təhdid mənbəyinə çevrilməsi hər bir vətəndaş kimi bizi də narahat etməyə bilməz. Bəlkə Ceyhun Həsənov onu xidmət rəisi vəzifəsinə təyin etdirən məmurdan ehtiyat edərək istefa vermək istəmir, amma biz yetkili şəxslərin və qurumların diqqətinə çatdırmaq istəyirik: bir halda ki, bu adam uşaqlıq arzusu olan aqronomluğa belə böyük həvəs göstərir, niyə onun öz sevdiyi peşəsi ilə məşğul olmasına imkan vermirsiniz, zorla Penitensiar Xidmətin başında saxlayırsınız?! Günah deyilmi?

Yeri gəlmişkən, bu günlərdə mətbuatda general-leytenantın oğlunun da biznesə başladığı haqda informasiya yayıldı. Belə ki, demokrat.az saytının məlumatına görə, şənbə günü Salyan rayonu ərazisində

Təbii ki, bu düşüncədə olan oxucularımızın fikirlərinə haqq qazandırmamaq mümkün deyil. Amma söhbət ondan gedir ki, yeni sort pomidorun yetişdirilməsi heç də hansısa kənd təsərrüfatı mütəxəssisimizin beyninin məhsulu deyil. Sosial şəbəkələrdə "Penitensiar pomidoru" adı verilən bu tərəvəz növünün "ixtiraçısı"nın Azərbaycan Respublikası Ədliyyə nazirinin müavini, Penitensiar Xidmət rəisi, ədliyyə general-leytenantı Ceyhun Həsənov olduğu bildirilir. Görünür, elə bu səbəbdən də yeni pomidor növü - "Penitensiar pomidoru" hər kəsin marağına səbəb olub.

Əlbəttə, ilk baxışdan general C.Həsənovun yeni pomidor sortu yetişdirməsi heç də qeyri-adi hadisə sayılmamalıdır. Deyə bilərik ki, general olanda nə olar, görünür, adam kənd təsərrüfatı sahəsinə böyük maraq göstərir! Amma nəzərə alsaq ki, bu gün Penitensiar Xidmətin tabeliyində olan həbsxanalarda olduqca acınacaqlı durum yaşanır, içəridə Azərbaycan qanunları deyil, kriminal qrupların "qanunları" hökm sürür, üstəlik, narkotik alveri günbəgün çiçəklənir, dövlətimizin təhlükəsizliyinə qarşı ciddi proseslər baş verir, belə bir vəziyyətdə xidmət rəisinin gedib pomidor yetişdirməklə məşğul olması heç də

Həsərət RÜSTƏMOV

125 illik dəva

Alman kimyaçısı Feliks Hoffman onu 1897-ci ilin 10 avqustunda elan etmişdi. 125 il əvvəl. Düzdür, onun tərkibindəki bir maddə - salisil turşusu, söyüd ağacının qabığından alınaraq minillərlə (bəzi mənbələrə görə iki min il) istifadə olunurdu. Amma bu təklildə həm az effektiv və yan təsirləri olmasına, əsasən də mədə-bağırsağ qanaxmaları verdiyinə görə məhdud istifadə olunurdu. Söhbətin indi hamının yaxşı tanıdığı Aspirindən getməsi yəqin ki, aydın oldu. F.Hoffmanın atasının da aspirinin kəşfində özünəməxsus rolu vardır. Belə ki, oynaq revmatizması olan atasının tez-tez baş verən şiddətli oynaq ağrılarına əlac etmək düşüncəsi ilə alim aspirini kimyəvi olaraq sintez etmiş və atasına (həm də bütün bəşəriyyətə) yardım etməyə nail olmuşdu.

Amma 1970-ci ilədək bu dərmanın ağrını necə kəsməsi haqqında heç bir təsəvvür yox idi. Və məhz bu ildə ingilis alimi Jon Robert Van "prostoglandinlər" adlı toxuma iltihab hormonlarını kəşf etdi və aydınlaşdırdı ki, aspirin bu maddənin sintezini əngəlləyir. Beləliklə artıq çoxdan istifadə olunan aspirinin təsir mexanizmi də bəlli oldu. Bu işinə görə ingilis aliminə Nobel mükafatı da verildi. Məşhur lətifədə deyildiyi kimi, dərmanı Hoffman tapmışdı, amma mükafat Jon Robertə qismət oldu.

Asetil və salisil turşularının birləşdirilməsi ilə alınan Aspirin adını da məhz bu iki maddənin adından alıb. Elmi yazılarda isə öz kimyəvi tərkibi ilə - ASA kimi qeyd edilir, yeni ingilis dilindəki asetil-salisil turşusu. Əvvəlcə boyacılıq şirkəti kimi fəaliyyətə başlayan Almaniyalı "BAYER" şirkətinin dərman sənayesindəki inkişafı ilə bu dərman da dünyaya yayılaraq məşhurlaşdı. Necə deyirlər Aspirinin atası Hoffmandır, anası da Bayer şirkətidir, desək yanlışdır.

Beləliklə, az qala hər dərddə dəva olan Aspirin ötən 125-ildə müxtəlif təriflərə və təngidlərə məruz qalıb, bəzən möcüzə, bəzən də ölümə səbəb olan təhlükə adlandırılıb. Amma necə deyirlər ayaq üstə dura bilib və bu gün də "atını oynatmaqda" davam edir. Qan sulandırıcı, hərərsəsalıcı, iltihab əleyhinə, ağrıkəsici, və hətta bədxəsəli şiş əleyhinə vasitə kimi onu sızə can həkim, ürək həkim, qadın həkim, göz həkim və s. mütəxəssislər təyin edə bilər. Amma amandır özbaşına və nəzarətsiz içməyin, çünki faydaları kimi ciddi - hətta həyatınızı təhdid edə bilən zərərləri də vardır.

Dünyanın hər yerində, hamının əli çata bilən qiymətə bu dərmanı almağın mümkünlüyünü isə belkə də onun ən yaxşı xüsusiyyəti hesab etmək olar. Nəzərə alsaq ki, bu gün dünyada dərman qiymətlərinin yüksəkliyi, bəzi hallarda əksəriyyət üçün əlçatmaz olması bu sahənin və ümumiyyətlə dünyanın ən ağrılı tərəfidir. Bu mənada Aspirin, belə demək mümkündürsə ən humanist dərmandır, onun bəzi preparatlarını hətta qəpiklə almaq olar.

Belə, ötən 125 ildə çox dərmanlar gəlib gedib, bundan sonra da çoxlarının gələcəyi şübhəlidir. Aspirin isə qalır və həyatımızı yüngülləşdirir. Elm dairələrində ona qarşı diqqət isə zərərəcə azalmır. Təsədüfi deyil ki, hər il dünyada yüzlərlə elmi aspirin araşdırması həyata keçirilir, bu "mücüzəvi" dərmanın müxtəlif aspektləri tədqiq olunur və görünən odur ki, hələ bu proses daha bir yüz il də davam edəcək.

Hər birinizə sağlamlıq diləyi ilə, Həsərət RÜSTƏMOV

Səfər Mehdiyevin Avstriya və Sloveniyada milyonluq otelləri aşkarlandı

Dövlət Gömrük Komitəsinin sabiq sədri dünyanın məşhur turizm bölgələrində istirahət mərkəzləri satın alıb...

Dövlət Gömrük Komitəsinin sabiq sədri Səfər Mehdiyevin Avstriya və Sloveniyada milyonluq otelləri aşkar olunub.

Demokrat.az xəbər verir ki, Səfər Mehdiyev hələ Dövlət Gömrük Komitəsi sədrinin birinci müavini, sonradan isə sədr vəzifəsində çalışarkən Balkan yarımadası və Alp dağları ətəklərindəki kurort ərazilərdə onlarla daşınmaz əmlak biznesinə milyonlarla sərmayə yatıraraq. Həmin illər

Səfər Mehdiyev yuxarıda adları qeyd olunan otellərə 2018-2019-cu illərdə sahib olub. Sabiq komitə rəisinin "Euro Parcs Rosental" otelini 8 milyon avroya, "Bohinj Eco Hotel" otelini isə 12 milyon avroya aldığı

Məsələ ilə bağlı Səfər Mehdiyev saytın sorğusunu cavabsız qoyub.

Yol polisi Səfər Mehdiyevi saxladı...

Bu arada isə sosial şəbəkələrdə Dövlət Gömrük Komitəsinin sabiq sədri, gömrük xidməti general-polkovniki Səfər Mehdiyev

də Səfər Mehdiyev xüsusilə Avstriya, Sloveniya və Xorvatiyanın turizm bölgələrində otellər və istirahət mərkəzləri satın alıb.

"Hürriyyət" Səfər Mehdiyevin 2018-2019-cu illərdə Avropa ölkələrində aldığı əmlakların bir neçəsinin adlarını oxuculara təqdim edir:

Avstriyada göl kənarında "Feriendorf 1, 9181 Feistritz im Rosental" ünvanında yerləşən "Euro Parcs Rosental" adlı istirahət mərkəzi;

Sloveniyada "Triglavska cesta 17, Bohinjska Bistrica, 4264 Bohinj" ünvanında yerləşən dörd ulduzlu "Bohinj Eco Hotel" adlı otel;

deyilir. Səfər Mehdiyevin Avropada aldığı əmlakları təkcə Avstriya və Sloveniya ilə bitmir, onun İtaliya və Xorvatiyada da daşınmaz əmlaklara sahib olduğu barədə araşdırmalar aparılır. Bununla bağlı növbəti materialımızda oxuculara məlumat veriləcək.

yol polisi tərəfindən saxlanılması ilə bağlı video yayılıb.

Hürriyyət.az-ın məlumatına görə, 90-AA-978 dövlət qeydiyyat nişanlı "Mercedes Galendevagen" markalı avtomobilindən düşən sabiq DGK sədri Yol Patrul Xidmətinin əməkdaşları ilə mübahisə edib.

O, YPX əməkdaşına "Sən nə həyasız adamsan? Görmürsən general-polkovnik Mehdiyevdir?" sözlərini deyib.

Qeyd edək ki, sözügedən video Səfər Mehdiyevin Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri olduğu vaxtda lentə alınıb.

Mehdiyevin sürdüyü "Mercedes Galendevagen" kimindir?

Səfər Mehdiyevin Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri olduğu vaxt çekilən və bu gün yayılan video ilə bağlı rəsmi qurumlar tərəfindən hələ ki, hər hansı açıqlama verilməmişdir, sosial mediada onun idarə etdiyi avtomobillə bağlı müxtəlif məlumatlar yayılıb.

Yeni məlumatlarda bildirilir ki, S.Mehdiyevin sürdüyü "Mercedes Galendevagen" markalı lüks avtomobilin dövlət qeydiyyat nömrəsi (90-AA-978) "Vadi-4" MMC adlı şirkətin üzərinə qeydiyyatdadır.

MMC-nin qanuni təmsilçisi Nəsir Məhərrəm oğlu Cəfərovdur. O isə Dövlət Gömrük Komitəsinin sabiq sədri, gömrük xidməti general-polkovniki Səfər Mehdiyevin həmkəndlisi, Naxçıvanın Babək rayonu Nəhrəm kəndinin sakini və S.Mehdiyevin qohumudur.

Hazırladı: RƏŞAD

"Broker Əbülfəz" həbs olundu

Əbülfəz Məlikov milyonlarla manat məbləğində dövlət büdcəsinə vergi və gömrük ödənişlərini ödəməkdən yayınmaqda, habelə vəzifə saxtakarlığında ittiham olunur

Onun uzun illərdir gömrük sisteminə ölkəyə idxal edilən bir sıra məhsulların hüququna yiyələndiyi, özünə böyük biznes imperiyası yaratdığı bildirilir.

Mətbuatda yayılan məlumatlar, eləcə də sosial şəbəkələrdə bir çox tanınmış şəxslərin yazdıqları Əbülfəz Məlikovun ətrafındakı müzakirələri daha da qızıdır. Onun haqqında ən sensasiyalı fikirləri isə Dövlət Gömrük Komitəsinin sabiq sədr müavini, keçmiş deputat, politoloq Cümşüd Nuriyev deyib. C.Nuriyevin iddialarına görə, Əbülfəz Məlikov Rusiyada böyük biznesi olan, milyarder, əslən erməni olan Ara Abramyanın bacısının əridir. Sabiq deputatın bu açıqlamasından xeyli vaxt keçməsinə baxmayaraq, qarşı tərəf bu iddia ilə

bağlı hər hansı bir fikir səsləndirməyib, münasibət bildirməyib.

Digər məlumatlara görə, Əbülfəz Məlikov məşhur iranlı iş adamı Mənuçöhr Əhədpurun yaxın qohumudur. Mətbuatda yayılan iddialara görə, M.Əhədpur da erməni əsillidir və daha əvvəl Manukyan soyadını daşıyıb. Onun İran və Rusiyada böyük biznes şəbəkəsi var.

Bildirilir ki, əslən Şamaxıdan olan Əbülfəz Məlikov biznesə siqaret satışı ilə başlayıb. "28 May" metrosunun qarşısında kiçik siqaret satışı yerləri olan Məlikovun Azərbaycana ilk dəfə qeyri-qanuni yollarla siqaretlərin gətirilməsi işini həyata keçirdiyi iddia olunur. Belə ki, illər əvvəl Bakıda Dağıstan, Rusiya və əsasən İran istehsalı olan siqaretlərin çoxluq təşkil etdiyi dövrdə həmin məhsulların Əbülfəz Məlikovun təşkilatçılığı ilə gətirildiyi qeyd edilir. Bundan sonrakı dövrdə isə onun iranlı iş adamı Mənuçöhr Əhədpurla yaxınlığı, qohum olması və biznesini böyütdüyü bildirilir.

Qeyd edək ki, bir müddətdir hüquq-mühafizə və xüsusi xidmət orqanları Dövlət Gömrük Komitəsində araşdırmalar aparır. Bu çərçivədə komitənin rəhbərliyi vəzifədən azad edilib, bir neçə general və digər yüksək vəzifəli şəxslər həbs edilərək barələrində cinayət işi açılıb.

Hazırladı: RƏŞAD

...Onlar elə bilirlər ki, əsas işəedici qovluqlar, sənədlərin hamısı Moskvaya aparılıb, qalanlarının başına həmin donosbaz ataların indi ixtiyar sahibi olmuş törəmələri daş salıblar. Xeyr, mənim əzizlərim, yanılırsınız. Bəsdirin səbrimizi dara çəkdiniz.

Ürəyim yandığı üçün açıq danışmağa məcburam. Gündə neçə qıbləsini dəyişə bilən, pulgir, qatilləri də, günahsız qurbanları da tərəzinin bir gözünə qoyub tərəfləyən, soyğunçuluğunu məddahlıqla örtbasdır edən, bir yetimin də başına əl çəkməyən, xalqın nifrət dolu nəzərləri altında villalar ucaldan YAP-ın dələduzları ilə çox uzağa getməyəcəksiniz...

Bu illər ərzində dəfələrlə mənədən soruşublar, ağsaqqal, hamı sizi "pambuq bəylərinin" qatı əleyhdarı kimi tanıyır. Mübarizəniz də amansız olub, heç kimə güzəştə getməmişsiniz. Çap olunduğunuz məcmuə və qəzetlərin sayı-hesabı yoxdur. Özünü dəfələrlə də demişiniz ki, Əli Həsənovun nəzarəti altında olan qəzetlər miskin makulatura olmaqdan savayı, həm də onun əlaltıları üçün pul dağırcığıdır.

Bəli, bu sözləri həmişə demişəm, indi də təkrar edirəm. Açıq deyəcəyəm, mən dərin ikrah və nifrət hissini məhz belə makulatura saydığım qəzetdə bürüzə verə bilirdim. Əli Həsənovun "əltatısı" Qafar Əliyev düz on il mənim qonclarımın yarisını "yedi". İndi-İndi məlum olur ki, illərlə bu qəzetdə can qoymuş əməkdaşların bütün iş stajı bihudə yerə batıb, qəzetin bütün işi fırıldağı imiş.

Özünü müxəlifət adlandıranların yaxşısı ilə də, pisi ilə də düşmən oldum, "əl-ayağım" təmiz olduğu üçün bir müxəlifət yazarı üzərimə gəlmədi. Həm yaşım, həm də çəkdiyim əzablara, tərcümeyi-halıma hörmət etdilər. Yenə sağ olsunlar, bunlar YAP-ın ideoloqlarından kişi çıxdılar.

Məxləs, mətləbi uzatmıram, bir qərinə ərzində iqtidardan, dişlə-dırnaqla müdafiə elədiyim bu quruluşdan iki qara qepiklik hörmət görmədim.

Bir ilin sözü olar, bir gün qapımı döydülər. Xatirəsi mənim üçün əziz olan, fani dünyadan köçmüş gözəl bir insanın oğlu gəlmişdi, qucağımda da bir karton qucağı.

Firuz müəllim, atamın xatiri sizə əzizdir, bunu bilirəm. Bu humanitar yardımdır... alın, siz Allah inciməyin.

Dillənmədim, cavana bir söz də demədim, söyüş söyüb bu karton qutunu tullamadım. Axı bu cavanın günahı yox idi. Bir yerdə karton qutunu açdıq... içindəkilər bunlar idi: bir kilo tikə qənd, bir kilo vermesil, bir bəni tomat pastası, bir litr günəbaxan yağı, balaca qutuda çay...

Pula pul deməyən, özləri bir yana, hətta nökrə-naibləri üçün də hər şəraiti yaradan YAP-ın mənfur bandasının mənə "sağ olu" bu idi. Bu əmələ təhqir də demək mümkün deyildi. Bu açıqdan-açığa insanı alçaltmaq idi. Məsəl var, deyirlər özü yıxılan ağlamaz.

...Sovet hakimiyyəti dövründə

Ömrümün qürub vaxtında susan deyiləm

Namuslu insanları yaltaqlardan, pulgirlərdən, dörd-beş cəbhəyə qulluq edənlərdən ayırmağı bacarın...

Bakıda Leninin, sosializm ideyalarının ən qatı barışmaz düşməni sayılırdım. Mədəniyyətimizin elə sahəsi yox idi ki, oraya baş vurmayım. Klassik irsin qorunması və öyrənilməsinə aid onlarla məqaləm işıq üzü gördü. Kitab plana sala bilməsəm də (buna imkan vermədilər), amma mətbuatda çıxış etməyimə mane olmadılar. Uzun illər ərzində kommunist rejimi nə çöreyimə toxundu, nə şəxsiyyətimi alçaltı. Mənə ən ağır, dözülməz zərbəni müxtəlif şüarlar altında Heydər Əliyevin şəklini üzlərinə tutan şəxslər vurdu.

260 manat pensiya alıram. Bu pulla nə adam kimi yaşamaq mümkündür, nə adam kimi müalicə almaq. Bu dağılımı insan kimi basdırılmaq da müşkülə dönüb, bir məzar yerinin qiyməti deyilənə görə 1500 manatdan neçə min manata qədərdir. İki dəfə qəzet vasitəsilə birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya müraciət etdim. Pulgir, satqın hakimlər 20 ay qocalıq təqaüdümü əlimdən alıb, onu məşhur fırladaqçı Elmira Axundovaya verdilər. 85 yaşlı bir veteran neçə ay çörək pulunu itiribse, yəni onun bu torpaqda insan kimi basdırılmaq hüququ yoxdur? Yazdım ki, hörmətli xanım, göstəriş verin, məzar yeri üçün mənədən, daha dəqiq desək balalarımın pul almasınlar... O müraciət, bu müraciət, hörmətli xanımın dəftərxanasından səs də çıxmadı.

Bundan min qat beşbətər olaylarla üzleşəndən sonra vaxtilə verdiyim ittihamda haqlı olmağıma inandım, məmləkət doğrudan da naqislərin əlindədir, ölkədə nə əməli-saleh qurum var, nə də məmur.

...Hər şey əvvəl-axır öz məhvərinə qayıdır. Bu kəlam Qurani-Kərimdən əvvəl nazil olmuş "Əhdi-Ətiqdən" götürülüb.

Son vaxtlar ciddi-cəhdlə müstəmləkə ədəbiyyatının o dünyada olan nümayəndələrini, onların tarixin zibilliyinə atılmış əsərlərini "reanimasiya" etməyə başlayıblar.

Hamı bilir ki, kommunist "fürərlər" Moskva irticasına sidqi-dillə qulluq edib, millətlərinin tam mənəvi deqradasiyaya uğraması üçün əllərindən gələni edən şair və yazıçıları yağ-bal içində saxlayırdılar. Ən yaxşı sanatoriya və kurortlar

əgər zavallı Xəlil Rza Ulutürkə "Sən xalqın düşmənisən!" ittihamı verildisə, görün məşum 30-40-cı illərdə bu "korifeylər" nə pəstahlardan çıxıblar.

... İllər keçib, başımıza bəlalər gəlib, mənfur bir rejimə canla-başla qulluq edib, düşar olduğumuz mənəvi deqradasiyanın təməlini qoyanları indi yenidən tərəfləyib göyə qaldıranlar, yaxşı bilirəm, haranın, hansı qüvvələrin əmrlərini yerinə yetirirlər.

Hamı bilir ki, kommunist "fürərlər" Moskva irticasına sidqi-dillə qulluq edib, millətlərinin tam mənəvi deqradasiyaya uğraması üçün əllərindən gələni edən şair və yazıçıları yağ-bal içində saxlayırdılar. Ən yaxşı sanatoriya və kurortlar onların ixtiyarında idi. Ən yaxşı mənzillər də onlara verildirdi. Ötən əsrin 30-50-ci illərində Bakıda mənzil məsələsi demək olar ki, dözülməz idi. Alim tanıyırdım ki, dörd-beş baş külfəti ilə balaca otaqda yaşayırdı...

onların ixtiyarında idi. Ən yaxşı mənzillər də onlara verildirdi. Ötən əsrin 30-50-ci illərində Bakıda mənzil məsələsi demək olar ki, dözülməz idi. Alim tanıyırdım ki, dörd-beş baş külfəti ilə balaca otaqda yaşayırdı. Şəhərin düz ortasında isə altı otağı (özü də otaq nə otaq!) S. Vurğuna, M. Rahimə verdilər. Mən hələ başqa "korifeylərdən" danışmıram. Sovet hökuməti onları da razı salmışdı. Kommunist üsul-idarəsinin bəyənib yuxarı başa çıxartdığı rəsmi məddahların, ordenli manqurtların üstünə getmək ölümə bərabər idi. Amma, işdir şayəd birisi qəzəbə gəlsəydi ümumi komanda ilə hamı əl-ələ verib onu dimdikləyib ya gedər-gəlməzə yollayırdılar, ya da çərledib öldürürdülər.

Bircə anlıq təsəvvür edin, 1969-cu ildə Yazıçılar İttifaqında qurulmuş "Linq məhkəməsində"

satanları tərəfləyənlər bilsinlər ki, xalq onlar kimi pulgir və riyakar deyil.

Hörmətli Mehriban xanım!

Sizdən nə kömək istəyirəm, nə də sədəqə. Hələ neçə il bundan əvvəl yazmışdım ki, Siz savab əməllərinizlə bütün titullardan yüksəkə durursunuz. Bu gün-sabah öləcək bir veteran kimi Sizə bəzi sözləri deməyə məcburam.

Azərbaycan dünyada yeganə dövlətdir ki, hər azğın, istədiyi vaxt Allahın dənizini kasıb-kusubun üzünə bağlaya bilər. Şərəfsiz məmurlar burada elə şərait yaradıblar ki, yoxsul bədbaxt çörək dərdindən daha çox harada, necə basdırılacağına fikrini çəkir. Türk-islam aləmində görünməmiş rəzalet baş verir, adı bir qəbir yerinin qiyməti beş yüz manatdan iki min, üç min manata qədərdir.

Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin bel sütunu sayılan misilsiz muğamımızı məhvədən xilas etdi-

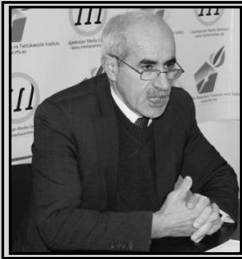

Firuz HAŞIMOV

niz. Hələ başqa sahələrdə gördüyünüz necib əməllərdən danışmıram.

Yaxşı baxın, görün ideoloji iş kimlərin əlindədir. Ürəyim yandığı üçün açıq danışmağa məcburam. Gündə neçə qıbləsini dəyişə bilən, pulgir, qatilləri də, günahsız qurbanları da tərəzinin bir gözünə qoyub tərəfləyən, soyğunçuluğunu məddahlıqla örtbasdır edən, bir yetimin də başına əl çəkməyən, xalqın nifrət dolu nəzərləri altında villalar ucaldan YAP-ın dələduzları ilə çox uzağa getməyəcəksiniz.

Mehriban xanım, atanız yaşda qocayam, mənə inanın, haqqına qazandığınız hörmət, izzət tariximizdə hər qadına nəsib olmayıb. Ətrafınıza, Sizin üsuli-idarəsinin sayəsində yağ-bal içində neynim demədən yaşayan, cəzasızlıq hissindən acgözləşən vampirəbənzər güruha da baxın. Müstəqillik uğrunda, qələbəmiz naminə min əza-ba qatlaşan, bir dəfə də şikayət etməyən, hər dəqiqə də ölümə getməyə hazır olan əsl namuslu insanları yaltaqlardan, pulgirlərdən, dörd-beş cəbhəyə qulluq edənlərdən ayırmağı bacarın.

Məğrur Bədəlsoy

Hökumət portalı “çat verir”...

30 ilin müharibə əlili
pensiyaçıların, prezident
təqaüdçülərinin adı
e-sistemdə yoxdur?!

**1997-ci ilin avqustun 2-dək Qara-
bağ savaşı ilə bağlı əliliyi
müəyyən edilmiş şəxslərə sosial sığorta
ödəmələrinin verilməsinə başlanılması ilə
qaranlıq məqamların üzə çıxması da qeydə
alınıb. Ən başlıca məqam 30 ilə yaxındır
müharibə əlili kimi pensiya alanların heç
də hamısının illərdir həsrətində olduqları
“qanpulu”nu ala bilmədiyi barədədir.**

Amma ödənişlərin verilməsi tapşırılan ƏƏSMN
yetkililəri indiyədək bildirirdi ki, heç bir sənədə,
müraciətə ehtiyac yoxdur, bütün müharibə əlilləri-
nin adı nazirlikdə var. İndi isə məlum olur ki, hamı-
nın adı, sənədi reyestrə salınmayıb, e-sistemdə
yoxdur.

Bu necə ola bilər? Bəs bu əlillərə necə pensiya,
müavinət, Prezident təqaüdü ödənilir? Belə çıxır,
Qarabağ müharibəsi əlillərinin xəsarət almaları
haqqında sənədləri, əlillik dərəcəsinin təyin edil-
məsi haqqında arayışlar e-sistemdə yoxdur və ya
bu sistemə salınmayıb? Ha fikirləşirsən, bu dola-
şıqlığa cavab tapa bilmərsən. Axı, bu sənədlərsiz
heç kəs dövlətdən 30 ildir pensiya, müavinət, tə-
qaüd ala bilməz! Tutaq ki, yaralanma haqqında
arayıqın verilməsini uyğun hərbi qurum təmin edir,
bəs axı əlillik barədə arayışı elə ƏƏSMN özü ver-
rir! Və ƏƏSMN hərbi qurumdan uyğun tibbi şəhə-
dətnamə almayınca nə əlillik təyin edir, nə də
onun müharibə ilə bağlı səbəbini!

Ortalıq minə yaxın Qarabağ əlinə proaktiv
qaydada bir dəfəlik ödəmənin verilməməsi və on-
lardan aidiyyəti qurumlardan e-sistemdə olmayan
sənədləri alıb sistemdə elektronlaşdırmalarının tə-
ləb edilməsi sosial.gov.az elektron hökumət porta-
lının “çat verdiyi” deməyə əsas verir.

Onu da vurğulayaq ki, sözügedən portalın idarə-
ediciləri elə ƏƏSMN-in məsul şəxsləridir. Niyə
əlillər barəsində bilgiləri sistemdən gizlədiblər, ni-
yə sistemə düzgün bilgiləri yerləşdirmirlər?

Birinci Qarabağ savaşının bir dəfəlik ödəmə ala
bilməyən əlilləri ƏƏSMN-ə hansı qurumdan, han-
sı sənədi təqdim etməlidirlər ki, hökumətin 30 ildir
yediği sığorta haqqını, əldə deyildiyi kimi, “qanpu-
lu”nu ala bilsinlər?

Yeri gəlmişkən, sonradan dünyasını dəyişən
müharibə əlillərinin varislərinə ödənişin verilməsində
də problemlər yetərincədir. Onlardan istənilən
sənədlər də elə ƏƏSMN-in reyestrində olmalıdır.
Ən azı ona görə ki, qanunvericiliyə əsasən, müha-
ribə əlili dünyasını dəyişəndə ailəsi şəhid statusu
əldə edir və onlara 11 min manat məbləğində ödə-
niş verilməsini qanun doğrulayır.

İstənilən halda “qanpulu”nu ala bilməyənlərə,
yeni adı e-sistemdə olmayanlara da imtinanın
əsaslarını göstərən sms-bildiriş göndərilməlidir.
Axı, müharibə əlillərinin bir dəfəlik ödəmələrin verilmə-
sindən imtinadan məhkəməyə müraciət etmək
hüququ var! Əlbəttə, məhkəmə olsa...

Səlim Müslümovun məhkəməsi başladı

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəmə-
sində sabiq əmək və əhalinin
sosial müdafiəsi naziri Səlim
Müslümovun məhkəmə iclası başla-
yıb.

Hakim Faiq Qəniyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxs özü barəsində anket məlumatları verib.

Daha sonra S.Müslümovun vəkili - Toğrul Vəliyev və Ayxan Rüstəmzadə vəsatət qaldırıblar. Onlar məhkəmə iclaslarının qapalı keçirilməsini istəyiblər: “Vəsatət Səlim Müslümovun pedaqoji fəaliyyəti və cinayət işində kommersiya sirri ilə əlaqələndirir”.

S.Müslümov da vəkili rəy vəsatətini dəstəkləyib.

Vəsatət təmin olunmayıb.

Məhkəmənin baxış iclası avqustun 15-nə təyin edilib.

Sabiq nazirin üzərinə həbs qoyulan əmlaklarının siyahısı

Bu arada, sabiq əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Səlim Müslümovun üzərinə həbs qoyulmuş əmlaklarının tam siyahısı məlum olub.

“Report”-un əldə etdiyi məlumata görə, təqsirləndirilən şəxsə məxsus bir neçə milyonluq manat dəyərində daşınmaz əmlakın üzərinə həbs qoyulub.

S.Müslümovun məxsus əmlakları bunlardır:

1. Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, Ak. Ziya Bünyatov pr. ev 13 v, mənzil 38;
2. Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, Ak. Ziya Bünyatov prospekti 7 a, mənzil 3;
3. Bakı şəhəri, Səbail rayonu, Azadlıq prospekti 5 ünvanda yerləşən qeyri-yaşayış sahəsi;
4. Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Mirzə İbrahimov küçəsi, 422 məhəllə, ev 53, mənzil 108;
5. Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Oqtay Kərimov küçəsi, ev 69 və 71;
6. Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Məmməd Araz küçəsi, ev 51;
7. Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, 6-cı mikrorayonun qərb hissəsində yerləşən 500 və 300 kv.metr torpaq sahələri;
8. Bakı şəhəri, Xətai rayonu, Rəsul Rza küçəsi, məhəllə 2942 ünvanda yerləşən 300 kv.m olan qeyri yaşayış sahəsi.

Müslümov dövlətə dəymiş ziyanın 7 milyon manatını ödəyib

Sabiq nazirin üzərinə həbs qoyulan əmlaklarının siyahısı və dövlətə ödədiyi vəsaitin həcmi açıqlandı

Sabiq əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Səlim Müslümovun cinayət işi üzrə dövlətə 13 milyon manatdan artıq ziyan dəyib.

Sabiq nazir həmin məbləğin 6 milyon 974 min manatını ödəyib.

Dünən Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində iş üzrə zərərçəkmiş qismində tanınmış Maliyyə Nazirliyinin nümayəndəsi qalan məbləğin də ödənilməsinə istəyib.

Qeyd edək ki, S.Müslümov Azərbaycan əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri vəzifəsində işlədiyi müddətdə nazirliyin fəaliyyət istiqamətləri üzrə əlillərin və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların reabilitasiyası və sosial müdafiəsinin təşkil edilməsi, işgözlülərin əmək, məşğulluq və sosial müdafiə məsələləri ilə bağlı fəaliyyətlərinə dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsi və digər səlahiyyətlərin yerinə yetirilməsi zamanı çoxsaylı sui-istifadə hallarına yol verməsinə dair faktlar Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində araşdırılıb.

Toplanan materiallar əsasında başlanılan cinayət işi üzrə S.Müslümovun xid-

məti vəzifələrinin icrası ilə əlaqədar özü üçün qanunsuz üstünlüklər əldə etmək məqsədilə qulluq səlahiyyətlərindən tamah niyyəti ilə qulluq mənafehinə qəsdən zidd olaraq istifadə edib dövlətin qanunla qorunan mənafehlərinə ağır nəticələrə səbəb olan zərər vurmaya, habelə onun tərəfindən təbəccüliyə işləyən vəzifəli şəxslərdən vasitəçi kimi istifadə etməklə müxtəlif rayonlarda əlillər üçün fərdi yaşayış və internat evlərinin tikinti-təmirinin aparılması işlərini yerinə yetirən fiziki və hüquqi şəxslərə ayrılmış pul vəsaitlərinin bir hissəsinin tələb edilərək alınmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Həmçinin S.Müslümovun nazirliyin Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidməti tərəfindən ölkə ərazisində istehsal, sosial-məişət və işə təyinatlı obyektlərin inşası və yenidən qurulması zamanı əməyin mühafizəsi tələblərinə əməl olunması, onların istismara buraxılmasına razılığın verilməsi, əməyin mühafizəsi tələblərinə uyğunluğu ilə bağlı müəssisələrdə aparılmış yoxlamaların nəticələrinə görə müxtəlif vaxtlarda külli miqdarda pul vəsaitləri qismində təkrar rüşvət almasına dair məlumatlar əldə olunub.

Eyni zamanda, Daxili nəzarət şöbəsi tərəfindən ərazi strukturlarında aparılmış yoxlamaların nəticələri ilə bağlı onun həmin nazirliyin müxtəlif ərazi şöbələrinin rəhbərlərinin hər birindən 10 mindən 30 min manatadək külli miqdarda təkrar rüşvət almasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib. S.Müslümov Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinin 308.2-ci (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə), 311.3.2-ci və 311.3.3-cü maddələri (təkrar külli miqdarda rüşvət alma) ilə təqsirləndirilən şəxs qismində məsuliyyətə cəlb olunaraq barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Daha sonra səhhətindəki problemlərə bağlı sabiq nazir ev dustaqlığına buraxılıb.

Hazırladı: KƏNAN

Vətən üçün böyüyən Nurlan

Masallı rayonunun Ağakışbəyli kəndində kiçikdən böyüyə kimi hamıya doğma bir ad vardır. Bu Nurlan Əbilovun adıdır. Nurlan İkinci Qarabağ müharibəsində Vətən torpaqların azadlığı naminə düşməyə qarşı qəhrəmancasına döyüşərək sözün əsl mənasında tarix yazıb. Məhz buna görə də milyonların ürəyində özünə əbədi məskən edən qəhrəman Vətən sevdalısı həmişə Masallı camaatı tərəfindən ehtiramla xatırlanır, qısa, şəərəfli ömür yolu örnek sayılır.

Nurlan Əbilovun həyatı kiçik yaşlardan əzab-əziyyətlə keçir. Lakin Vətəninə, xalqına olan həlal sevgisinə tapınaraq yaşayır. Atasını uşaq ikən itirib. Orta təhsil aldıqdan sonra Bakı Dövlət Universitetinin coğrafiya fakültəsinə qəbul olunsada, anasının vaxtsız ölümü onu təhsilini dondurmağa məcbur edib.

Vətən müharibəsi zamanı 8 oktyabr tarixində Füzuli istiqamətində gedən döyüşlərdə baş nahiyyəsindən ağır yaralanıb və Silahlı Qüvvələrin Baş Klinik Hos-

pitalına gətirilir. 19 aprel 2021-ci ildə müalicə aldığı Hospitalında ömrünü canından artıq sevdii Vətəninə tapşırır.

“Vətən uğrunda” və “Cəsur döyüşçü” medalları ilə təltif olunur. Vəfatından sonra yarımçıq qoyduğu ali təhsil haqda diplom ailəsinə həvil verilir. Özündən sonra iki azyaşlı övladı ərmanət qalıb.

Nurlanın doğum günündə, yeni 28 yaşının tamamında bütün kənd özlerine

müqəddəs yer bildikləri şəhidin evinə toplamışdı. Onun haqqında xatirələr dillə gəldi, hamı əzəldən Nurlanın Vətən üçün böyüdüyünü söylədilər. Daha sonra şəhidin mezarını ziyarət edib üstünə gül dəstələri düzdülər.

**Zəfər ORUCOĞLU,
Azərbaycan Jurnalistlər
Birliyinin üzvü**

Nəzərə alsaq ki, son günlərdə ölkəmizin bir çox yazarı "Yaylaq festivalı" barədə fikirlərini paylaşmış, mövzu yetərincə "çeynənib", bəlkə də bu yazı gecikmiş sayıla bilər. Möhtərəm oxucu əgər sanırsa ki, yazdıklarım bir öncəki etirazların təkrarı olacaq, söz verirəm ki, onu yanıltmaq üçün əlimdən gələni edəcəm.

Yazmazdan öncə bir xeyli düşündüm: "Əcəba ölkədə ciddi olayların ardı-arası kəsilməyən dövərdə festival incələməyin bir önəmi varmı?" Bir nəfərdən duymuşdum ki, gözəllik olmasa bu həyat çox maraqsız olar. Məndən sorsanız, mədəniyyət olmasa, bu dünya heç çəkilməz, həyat həqiqətən maraqsız, sönük məişətdən başqa bir şey olmaz. Odur ki, ölkəmizdə baş tutan mədəni olayları işıqlandırmaq, onlar üzərindən düşüncələrimizi paylaşmaq hər dönmə üçün keçərlidir və önəmlidir. Məgər aparılan hər mücadilə gec, ya tez, açıq, ya da gizli, mədəniyyət uğrunda aparılmırmı?

Gəncəyə ilk səfərim idi. Gəncəni "qızılı şəhər" və ya "potensial qızılı şəhər" adlandırmaq olar. Memarlığında qızıl kərpicdən istifadə olunmuş bu məskənin bəlkə də vizit kartlarından biri elə bu olacaqdı. Fəqət, bu cür memarlıq nümunələri nə yazıq ki, çoxluğunda tarixi binalar, abidələrdir. Onlar müasir tikililərin arasından qızarıp, üzərində bir zamanlar Demokratik Respublika qurmuş Fətəli xan Xoyski, Adilxan Ziyadxanov, Sarı Ələkbər, Xudadət bəy Ələkbər oğlu Rəfiyyəli kimi şəxsiyyətlərin daşdan yonulmuş gözəl, qürurlu simaları bizlərə tamaşa edir. Bir vaxtlar bu küçələrdə onlar dolaşır, böyük ümidlər, böyük arzular qurur, böyük əməllərə imza atırdılar. Bu nədənle ziyarət etdiyim Cümhuriyyət Muzeyi, onun qarşısında ucalan Aqrar Universitetinin əzəmətli binası və məşhur Xan bağı yerləşən küçə bəlkə də Gəncənin ən gözəl küçəsidir.

"Xan bağı" Gəncənin istisindən qaçaraq sığına biləcəyim ən sərin, ən sakit guşə idi (söhbət təbii sərinlikdən gedir). Şəhərin az qala hər küçəsində rast gəldiyim Xan çinarları buranın daha bir simvoludur və bəlkə də əsas rəmzidir. Belə qocaman ağacları, nə yalan deyim, ilk dəfə idi göürdüm. Xan bağına sıraya düzülmüş bu ağaclara tamaşa etdikdə məşhur performans ustası Marina Abramoviçin ağaclarla təmasını xatırladan bir enerji dolur insanın daxilinə. Əgər Gəncəyə yolunuz düşsə, Xan bağındakı çinarlara yalnız tamaşa etməyin, onlara toxunun, sıgallayın, onlar canlıdır, qocamandır, yaşlıdır, qədimdir, müdrikdir. Lakin xan çinarları arasında basdırılmış zavallı gənc palmaları da bir kiçik nəzərlə də olsa xoşbəxt etməyi unutmayın. Xan çinarlarının əzə-

Xan yaylağından Nizami Gəncəvi məqbərəsinədək

mətinə tab gətirməyən bu "yeniyetmələr" in nə günahı?!

Müasir Gəncə Bakının kiçik bir modelinə çevrilmək istəyir - deyə bilərik. Buna ən çox can atan küçə Cavad xan küçəsidir. Burada gəzərkən, özünü az ya da çox Bakının Nizami (əhali arasında "Torqovı") küçəsində hiss edirsiniz. Həm də insanların ən çox gəzdirdiyi yer buradır.

İnsanların ötən günlərdə ən çox toplaşdığı yer isə, təbii ki, Hacıkənd ərazisində yerləşən Xan yaylağı idi. Üç gün davam edən festivalın ikinci günü orada olmaq qismətim oldu.

Hacıkəndə qədər taksi ilə gəlib yaylağa aparandan yolda maşından düşərək piyada getməli olduğumuz döngədə "3,5 km" yazılı işarəni gördükdə daxilimdə gizlənən bütün macərapərəst duyğularımı işə salıb yola düşdüm. Daşlı-kəsəkli yolda tək olmamağım isə məni bir qədər də ruhlandırdı. Xoşbəxtlikdən ayaqqabılarım da möhkəm idi (buna görə macəramın sonunda da şükür etməli olacam). Yolun yarısında bizə ayrılmış avtobusu görcək bilmədik sevinək, ya kədərlənək, şükür edək, ya üsyan edək. Nə cür təpki verəcəyinizi bilmədiyiniz vaxt ucadan gülün. Tabı qalmamış bu köhnə, qəm-

Bu nə gözəllikdi belə! Uzaqlarda zolaq-zolaq mavi, boz dağ zirvələri, başımızın üstündə günəş, bir dağın döşündə sıx meşə və o tərəflərdən əsən sərin meh. Və bir də... çoxlu insanlar... insanlar... insanlar... Camaatın səs-küyü, uşaqların cingiltili gülüşləri arasından sezilən səssizlik...

Festival hər kəs üçün bir bayrama çevrilmişdi: at çapan balaca igidlər, dəvələr, oyunlar, bol yemək, yarmarka, kefini pozmayan alıcılar, bundan xoşbəxt və məmnun olan satıcılar. Gülümsəyin, xanımlar və bəylər, gülümsəyin.

Hacıkəndə qədər taksi ilə gəlib yaylağa aparandan yolda maşından düşərək piyada getməli olduğumuz döngədə "3,5 km" yazılı işarəni gördükdə daxilimdə gizlənən bütün macərapərəst duyğularımı işə salıb yola düşdüm. Daşlı-kəsəkli yolda tək olmamağım isə məni bir qədər də ruhlandırdı. Xoşbəxtlikdən ayaqqabılarım da möhkəm idi (buna görə macəramın sonunda da şükür etməli olacam)...

gin, gücsüz və pərişan avtobus üzərinə gələn izdihamı görcək halı daha da fənalaşdı. Əslində, Gəncədə gördüyüm və mindiyim bütün avtobusların halı fəna idi...

Yaylağa çatdıqda bir-birinə qarışmış bütün duyğularım buxarlanıb yox oldu. Aman Allah!

Heç bir mədəni olayı musiqisiz təsəvvür etmək mümkün deyil. Burada yerli ifaçılarla bərabər Türkiyə, Özbəkistan, Dağıstan, Cənubi Azərbaycan və digər məmləkətlərdən qonaqlar çıxış edirdi. Konsert günbatanda,

Gəncəli balaca rəqqaslarımızın "Çoban rəqsi" ilə başladı, Xalq artisti Samir Cəfərovun ifası ilə davam etdi. Özbəkistandan təşrif buyurmuş ansamblın ifasında "Qara göz, boy-boy" musiqi motivli mahnı səsləndi, Cənubi Azərbaycanlı rok qrupu dinləyiciləri bir xeyli coşdurdu. Proqramda Azərbaycan Dövlət Akademik Musiqili teatr və Dövlət Pantomima teatri də iştirak etdi.

Festival proqramının öncədən elan olunmaması, eyni zamanda bezi nömrələrin (hamısı barədə iddia edəcək qədər əmin deyiləm) fonogramla səslənməsi üzücü idi.

Konserti Türkiyədən qonaq gəlmiş Kaya Kuzucunun ifası bitirməli oldu. Buna gündüz bizimlə mülayim davranan təbiət qərar verdi. Daha əvvəl səpən narın damlalara əhəmiyyət verməyən insanlar soyuq şiddətli yağışa tab

gətirə bilmədi. Hər kəs avtomobillərə doluşdu, bizim pərişan avtobusumuz isə gəlmədi. Palçıqlı enişlərdə maşın axtaran kim, çarəsini itirərək 3,5 km palçıqlı yolla irəliləyən kim; qucaqlara sığınmış körpələr, başmaqları palçıqda şappıldayan nənələr, hətta ayaqqabılarını zülmətdə itirənlər. Xoşbəxtlikdən ayaqqabılarım möhkəm idi. Gəncədən Bakıya ən az iki kilo Hacıkənd "torpağı" gətirəcək qədər möhkəm.

Şəhəri gün Gəncə şəhərindən bir qədər aralıda yerləşən, gün yandıran hamar, böyük asfalt yollardan keçib gedəcəyim, yaxınlaşdıqca böyüyən və tək başına ucalan polad rəngli hündür, möhkəm Nizami Gəncəvi məqbərəsinə ziyarət etdim. Bütün bu macəra dolu səfərin məqsədi bu imiş məgər. Hər şeyin başlanğıcı sondadır. Burada bir sən varsan, bir də tarixin böyük bir səhifəsi. Bayırdan içəriyə sızaraq qırmızı, sarı, yaşıl, mavi rənglərə boyanan işıq altında hasardan aşağıya doğru, o sadə qəbrə baxırsan. Heç bir hərəkətə, heç bir sözə ehtiyac yoxdur. Burada susmaq gerek.

Leyla Həmid Əhməd Xan
6 avqust 2022

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

**Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə
44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış
tarixi qələbə, Ermənistan tərəfindən törədilmiş
sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə
müharibə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin
dünya ictimaiyyətinə çatdırılması**

matında olduğu kimi, bu məsələdə də Rusiya moderatorluğu itirməmək üçün prosesə müdaxilə etməkdən çəkilir. Beləliklə, Qərbin nizamlayma prosesində canfəşanlılığı səbəbindən rəsmi Bakının "Qisas" əməliyyatı keçirməsi həm də Kremlin maraqları çərçivəsində idi. Niyət Qərbin sözünün yerə düşməsi, nizamlayma prosesinin Qərbin balansına keçməsinin gözdən salınması idi. Rusiya indiki məqamda ABŞ-ın və ya başqa bir qüvvənin Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinə müdaxilə etməsinə razı deyil. Bundan başqa, konfliktin sönük də olsa davam etməsi rus "sülhməramlıları"-nın qalmasını zəruri edir. Burada gərginliyin qalması, zaman-zaman silahlı provokasiyaların baş

İranın Azərbaycanı

Ermənindən çox "ermənilik" edən fars rejimi ölkəmizə qarşı hər tərəfdən hücumla keçib

Azərbaycanın dünyaya miqyasında uğurları müqabilində ötən həftə məruz qaldığı aqressiyaya şahidlik etdik. Həm də bizə özünü "din qardaşı" kimi təqdim edən İran tərəfindən. Lakin bu məsələyə münasibət bildirməzdən öncə, Bakının dünya qaz bazasında etdiyi həmlələri gözdən keçirək.

Fevralın 24-də Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Ukraynaya təcavüzü başlayandan bəri Azərbaycan özünün böyük neft və qaz ehtiyatları səbəbindən Rusiya ilə Qərb arasında iqtisadi müharibənin əsas cəbhəsi kimi meydana çıxdı. Ötən həftə isə Azərbaycanı əsl müharibə astanasına gətirmək cəhdləri oldu.

Belə ki, Azərbaycan əsgərinin şəhid edilməsinə cavab olaraq "Qisas" əməliyyatına qərar verildi. Döyüşlər Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Leyenin Bakıya səfərindən və Avropa İttifaqının Azərbaycan qazının idxalını iki dəfədən çox - 2021-ci ildəki 8,1 milyard kubmetrdən 2027-ci ildə 20 milyard kubmetrə çatdırmağı nəzərdə tutan yeni ikitərəfli saziş imzalandıqdan bir neçə həftə sonra təsadüf edir. Azərbaycan Avropanın Rusiyadan enerji asılılığını aradan qaldırmaq səylərinin mərkəzində dayanır. Lakin 2020-ci il müharibəsindən iki ildən az bir müddət sonra döyüşlərin alovlanması elə bir mənzərə yaratmaq məqsədi ilə körüklənə bilər ki, Qərbin Rusiyadan aldığı qazı əvəzləmək üçün Azərbaycana yanaşmasının uğursuzluğu aşılansın.

Bundan başqa, 44 günlük müharibədən sonra zaman-zaman 3-cü Qarabağ müharibəsinin mümkünüyü haqda ehtimallar səsləndirilməkdə idi. Ermənistanın ağıllanma prosesi heç cür baş tuta bilmədiyinə görə, bu ehtimallar artmaqdaydı. Və o da belli idi ki, 44 günlük müharibə nəticəsində imzalanan Moskva Bəyannaməsinin həyata keçirilməsinə "Dəmir yum-

ruq"la dəstək verilməyincə, ermənilər özlərinin məğlub olduqlarını dərk etməkdə çətinlik çəkəcəklər. Ədalət xətrinə deyək ki, indi onlara bunda mane olan əsas qüvvə İrandır və söhbətimizin gedişində xəbis xislətli qonşumuzun məqsədlərinə toxunacağıq.

Əvvəlki insidentlərdə olduğu kimi, bu dəfə də "Qisas" əməliyyatına səbəb təxribat nəticəsində Azərbaycan əsgəri Anar Rüstəm oğlu Kazimovun şəhid olması oldu. Bu hadisədən dərhal sonra Azərbaycan silahlı qüvvələri şəhərin qisasını almaq məqsədi ilə "Qisas" antiterror əməliyyatına start verdi. Cavab əməliyyatı nəticəsində Qırxqız yüksəkliyi, həmçinin Kiçik Qafqaz dağ silsiləsinin Qarabağ silsiləsi boyu Sarıbəbə və bir sıra digər əhəmiyyətli hakim yüksəkliklər nəzarətə götürüldü. Doğrudur, rəsmi Bakının başlatdığı "Qisas" əməliyyatları heç də 44 günlük müharibə kimi genişmiqyaslı, ya da uzunmüddətli nəzərdə tutulmamışdı. "Qisas" əməliyyatı miqyasına görə, bu ilin mart ayında baş verən Fərrux əməliyyatı ilə eyniləşdirilə bilər. Rəsmi Bakı bu əməliyyat nəticəsində Xocalı rayonunun Fərrux kəndi, Fərrux dağı, "Daşbaşı" yüksəkliyi və "Sağsağan" dağ silsiləsini nəzarətə götürmüşdü.

Əslində, Azərbaycan Ordusunun belə bir əməliyyat keçirəcəyi belli idi. Çünki, qeyd etdiyimiz kimi, Ermənistan tərəfi 10 noyabr 2020-ci il tarixli bəyanatın 4-cü

maddəsinə yerinə yetirmirdi. Həmin maddədə açıqca qeyd edilir ki, "Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingenti erməni silahlı qüvvələrinin çıxarılması ilə paralel şəkildə yerləşdirilir". Amma bu dəfə əsas araqarışdıran-su bulandıran rolunda çıxış edən Rusiya deyil, İrandır. Əlbəttə, bununla Rusiyanın münaqişənin alovlanması

nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniştərkibli görüş keçirilmişdi. Əslində, bu praktika bir daha göstərmişdi ki, rəsmi İrəvan və Bakı təkbətək qaldıqda münaqişəni nizamlaya birlər. Tiflis görüşü hər nə qədər Gürcüstanın təşəbbüsü ilə reallaşmış görünə də, aydındır ki, pərdəarxasında Vaşinq-

Əslində, Azərbaycan Ordusunun belə bir əməliyyat keçirəcəyi belli idi. Çünki, qeyd etdiyimiz kimi, Ermənistan tərəfi 10 noyabr 2020-ci il tarixli bəyanatın 4-cü maddəsinə yerinə yetirmirdi. Həmin maddədə açıqca qeyd edilir ki, "Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingenti erməni silahlı qüvvələrinin çıxarılması ilə paralel şəkildə yerləşdirilir". Amma bu dəfə əsas araqarışdıran-su bulandıran rolunda çıxış edən Rusiya deyil, İrandır...

da oynadığı rol əsla azaltmaq fikrində deyilik. Fəqət, hazırkı gedişatda Rusiyanın başı Ukrayna ilə dərddə olduğuna görə, İran anti-Azərbaycan, anti-sülh missiyasında daha qabarıq rol oynayır.

"Qisas" əməliyyatlarının diqqət çəkən bir məqamı da Azərbaycanın XİN rəhbəri Ceyhun Bayramov və Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan arasında Tiflisdə keçirilən görüşdən qısa müddət sonra baş verməsi idi. Məlum olduğu kimi, XİN başçıları arasında ikitərəfli görüş münaqişənin nizamlanması baxımından ciddi ümid yaratmışdı. Hətta təkbətək görüşdən sonra

ton var. Ümumiyyətlə, belə görüntü var ki, ABŞ indiki məqamda Ermənistanla Azərbaycan arasında münaqişənin bitməsinə istəyir. Bunun əsas səbəbi Avropaya qaz nəqlinin artırılmasında Bakının perspektivinin olması və Ermənistanın Qərbə integrasiya prosesi da-yanır.

ABŞ-ın dövlət katibi Entoni Blinkenin bir müddət öncə həm Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə, həm də Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyana telefon zəngi də, əslində, Vaşinqtonun prosesi nizamlamaqda maraqlı olduğunu göstərir. Əlbəttə, Ağ Evin arbitriyi şərtilə. Lakin Brüssel for-

verməsi Moskvanın marağında-dır. Üstəlik də Ermənistanın sülhməramlı kimi fransız əsgərlərini görmək arzusunun ifadə etməsi Moskvanın yenə İrəvanı cəzalandırmağa meylli olmasını zəruri edir.

Amma bu cəzalandırmanın motivasiyası da Ermənistanın Qərblə yanaşı, İranla əlbir olmasıdır. İranla əlbirlik həm də Naxçıvan yolu adlandırılan Zəngəzur dəhlizinə pəl vurmaq istiqamətində aparılan işbirliyində əks olunur. Maraqlıdır ki, həm "Qisas" əməliyyatı, həm Azərbaycanın Britaniyadakı səfirliyinə hücum, həm də nən Azərbaycanın Təbriz konsulluğu binasının qarşısına qara dini bayraqların asılması Ermənistan-İran sərhədi üstündə Mehri məntəqəsindən keçən Zəngəzur dəhlizinin açılması fonunda baş verir. Demək olar ki, hər gün müxtəlif tipli İran rəsmiləri bölgədə sərhədlərin dəyişməzliyi, İranın Ermənistanla sərhədinin dəyişməsinə dözməyəcəyi barədə bəyanatlar verir. Xatırladaq ki, son günlər İranlı ekspertlərin anti-Azərbaycan çıxışlarında xüsusi artım ifadə olunur. Əlbəttə, Ermənistan İranın himayəsinin əleyhinə deyil, amma Ermənistanın Azərbaycan qarşısında çarəsizliyi Paşinyanın rəsmi Bakıya qarşı daha yumşaq bəyanatlar verməsilə sonuclandır. Yəni Azərbaycanın təzyiqləri qarşısında Ermənistanın yumşaq ritorikası özünü biruzə verir.

Lakin bu sülhə gətirə bilirmi? Göründüyü kimi yox. Hətta artıq aydın olmağa başlayıb ki, İrəvan yumşalmaya getmə də İran buna imkan verməyəcək. Hətta bu fikir İran tərəfindən müxtəlif səviyyələrdə ifadə olunub və olunur. İran Ermənistan yumşalsaydı, Zəngəzur dəhlizinin açılmasına imkan verməyəcəyini açıqca bildirir və ölkəmizi təhdid edir. Bu dəfə belə

qərəzli hücum açıqlamasını İranın beynəlxalq məsələlər üzrə siyasi şərhçisi Ehsan Movəhhedian SƏHƏR-Azərbaycan telekanalına müsahibəsində bölgədə gedən proseslərlə bağlı səsləndirdi. O, öz "Twitter" hesabında "SƏHƏR televiziya kanalında yayımlanan "Hüquq jurnalı" verilişində İranın Zəngəzur dəhlizinin yaradılmasına qarşı həssaslığının səbəblərini və bu kontekstdə Türkiyə ilə Bakının ambisiyalarını şərh etdiyini bildirib. Ehsan Movəhhedian, "Ermənistanın özü İranla bu sərhədi saxlamaqda ciddi iradə ortaya qoymasa belə, İran onu qorumaq üçün bütün mümkün üsullardan istifadə edəcək", - sözləri ilə İranın Türkiyə ilə Azərbaycanı quru yolu ilə birləşdirəcək Zəngəzur

tandan keçməklə Mərkəzi Asiyaya uzanmağa çalışır. Mehridən keçən Zəngəzur dəhlizi-Naxçıvana yol Azərbaycanla Türkiyə üçün müsbət mənada hansı əhəmiyyətə malikdirsə, İran üçün o qədər arzuədlidir. Bu dəhlizin baş tutacağı təqdirdə Türkiyə Türk Dövlətləri Birliyinin iqtisadi şəkillənməsini tam oturuşduracaq. İransa Türk Dövlətləri Birliyinin mühasirəsinə düşəcək ki, bu da gələcək perspektivdə Güney Azərbaycanın Şimal Azərbaycana qovuşmasını təmin edə bilər. Əlbəttə ki, İran məhz bu baxımdan narahatdır.

Amma hazırkı İran özünün süni qurum olmasının fəqriində olmalıdır. Zəngəzur dəhlizinin reallaşması gerçəkləşdikcə İran daha

ma İranın Azərbaycan səfirliyinə məhz bu terror təşkilatının dəstəyi ilə hücum təşkil etməsi Tehranın özünü ünvanına deyiləcək ittihamlardan siğortalamaq cəhdi ilə də əsaslandırıla bilər.

Digər tərəfdən, aydındır ki, diplomatik missiyamıza qarşı tərribat aktının Azərbaycanı 44 günlük müharibədə BMT TŞ-da dəstəkləyən tək dövlət - Böyük Britaniyanın paytaxtı Londonda baş verməsi rəsmi Bakıya xəbərdarlıq mahiyyəti daşıyır və bu, "səni dəstəkləyən müttəfiqinin paytaxtında səni təhdid edə bilərəm" deməkdir. Eləcə də çoxillik dövlətçilik ənənələri olan Britaniyanın bu hücumdan "xəbərdar olmaması" maraqlı doğurur. Əcəba, bu "ev sahibi" tərəfindən hücumu "şərait yaratmaq" kimi anlaşıla bilərmi? Əgər səbəbin nə olduğu sual olunarsa, Rusiya-Türkiyə yaxınlaşması fonunda Azərbaycanın da yer alması cavab kimi yerinə düşərmə? Çünki istər-istəməz ağıla 1925-ci ildə İranı yoğurub-yapanın, onu Qacarlar dövlətindən İrana çevirən Britaniya olması gəlir. Bu ehtimalın nə qədər gerçək olub-olmaması məlum deyil. Amma hər halda "qoca adada" Azərbaycanı Britaniyadan incik salmaq istəyən, yaxud müharibədə BMT TŞ-da onu dəstəkləyən tək dövlətlə arada intriqa körükləmək istəyən qüvvənin olması ehtimalı diqqətdən qaçmamalıdır.

Burada bir haşiyyə çıxaraq deyək ki, Xamneinin Güney Azərbaycan təmsilçisinin "İmam Mehdi türklərlə savaşıcaq" açıqlaması, Azərbaycanın Britaniya səfirliyinə hücum çəkənlərin "Mehdi xidmətçiləri" adlanması təsadüfə oxşamır və dəfələrlə dediyimiz kimi sübut edir ki, İranı geniş miqyasda Böyük Yaxın Şərqdə türk faktorunun möhkəmlənməsi tədrigin edir. Bu tədriginlik onu çarəsizlikdən çapalamağa vadar edir və içindəkini biruzə verməyə, Azərbaycanla Türkiyəyə kin-küdrət qusmağa qədər gətirib çıxarır.

Sonda isə deyək ki, İranın bizə qarşı iştahının qabarması bölgəyə də, elə onun özünə də yaxşı şeylər vəd etmir və Tehrana ən dolğun cavab Türkiyə XİN naziri Mövlud Çavuşoğlunun "dost da, düşmən də bilsin ki, Can Azərbaycan heç bir zaman yalnız deyildir" ifadələridir. Odur ki, molla rejimi bu həqiqətləri bir daha gözədən keçirməlidir...

Ülviyyə ŞÜKUROVA

a qarşı açıq savaşı

dəhlizinə qarşı mənfi mənada qətiyyətini ifadə etmiş oldu. Necə deyirlər, "xoruzun quyuğu göründü", yaxud İran mus-mus deyə-deyə əvvəlini deyib sonunu gətirə bilmədiyi "Mustafa"nı demiş oldu.

Beləliklə, Ermənistan 10 Noyabr 2020-ci il razılaşmalarına məğlub qismində imza atmasına baxmayaraq, onun özünü məğlub kimi aparmasına heç cür imkan verməyən əsas qüvvənin İran olması "siyasi ekspert"in diliylə səslənmiş oldu. Səbəb?

Məlumdur ki, Cənubi Qafqazın da daxil olduğu Böyük Yaxın Şərq yənidən şəkillənərkən hər üç dövlət - Rusiya, Türkiyə, İran əsas regional güc olmaq uğrunda mübarizə aparırlar. Hər üç ölkənin ərazisində imperiya mövcud olub. Osmanlı, Azərbaycan, Rusiya imperiyaları. Hərçənd, Azərbaycan imperiyasının ərazisi 1925-ci ildə İran adlı süni dövlətə transfer olunaraq indi İran kimi təqdim olunur, 1925-ci ildən əvvəl türk kimliyinə sahib Qacarlar imperiyası idi. Yeni geosiyasi-geoiqtisadi şəkillənmədə yeni ticari-nəqliyyat yollarının formalaşması ilə logistika şəbəkələri yaradılır və bu şəbəkələrə hakim olan dövlətlərin digərlərinə nisbətən daha geniş imkanlara malik, söz sahibi yeni güc mərkəzi olacağı aydın görünür. Üstəlik, Rusiyanın əvvəlki imperiya keçmişinə dönmə cəhdi müşahidə olunduğu kimi, həm regionda, həm dünyada olan dövlətlərin əvvəlki ehtişamına dönmə çalışmaları görülür. Türkiyənin də, İranın da bu cəhdləri seziilir. Dövlətlər dünyanın ticari şah damarı olan Yeni İpək Yolu marşrutunun onun ərazisindən keçməsinə çalışır. Əvvəl imperiya formatında olan güc mərkəzləri indi logistika mərkəzlərinə çevrilmə üzərindən keçmişlərini bərpa etməyə çalışırlar. Türkiyə Xəzərdən keçməklə Mərkəzi Asiyaya, İransa Türkmənistan

çok aqressivləşir. Bəs, İranın bu aqressivliyini körükləyən Zəngəzur dəhlizinin reallaşması nə qədər əsaslıdır?

Burada bir məqama toxunmaq gərəkdir - Soçi görüşünə. 5 avqust tarixində Rusiyanın Soçi şəhərində Rusiya-Türkiyə, Putin-Ərdoğan görüşü baş tutdu. 4 saatlıq görüşdə iki ölkə arasında bir sıra vacib məsələlər müzakirə edilərsə də, şübhəsiz ki, onlardan biri də Zəngəzur dəhlizi olub. Rusiyanın Ukraynadakı müharibə səbəbi ilə düşdüyü təcrid vəziyyətində ona hava-su kimi vacib olan transport yollarından biri Azərbaycanı qurudan Türkiyəyə bağlayan Zəngəzur dəhlizidir ki, Moskva bunda Azərbaycanla Türkiyə qədər olmasa da maraqlıdır. Əslində, əlacsızlıq

dan. Rusiyanın mal-məhsullarının hər tərəfə yolu kəsilir. Doğrudur, Rusiya Gürcüstandan keçməklə də Türkiyəyə gedə bilər, amma Ermənistanı gözədən çıxara bilməz. Eyni zamanda Ermənistanın İranın nəzarətində olmasındansa öz nəzarətində olmasını daha çox istəyər. Belə anlaşılır ki, Rusiya Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti əldə saxlamaqla həm Türkiyəyə, oradan da aşağı istiqamətə quru yolu əldə edir, həm də bu quru yolun keçdiyi Azərbaycanla Ermənistan nəzarəti əldə saxlamaq imkanı qazanır. Bu səbəbdən, İranın öz ərazisindən Azərbaycana Naxçıvanla birləşmək üçün verdiyi yox, Ermənistandan keçməklə Azərbaycanla Naxçıvanı birləşdirən Zəngəzur dəhlizi Rusiya üçün gə

rəkildir. Bildiyimiz kimi, İran da buna qarşıdır və İranla Rusiya bu nöqtədə toqquşur.

İranın aqressivliyi o həddə yüksək səviyyələri fəth edib ki, hətta onun səs-sorağı Londondan gəldi. Daha doğrusu, Azərbaycanın Londondakı səfirliyindən. Hadisənin üstündən bir-neçə gün keçməsinə baxmayaraq, hələ də öz "təvəvətini itirməyib". Məsələyə toxunan bir sıra ekspertlər səfirliyə hücumun müəllifinin "İngiltərədə yaranıb, boya-başa çatmış, ərşəyə gəlmiş" radikal şia təşkilatının olmasını, onun İrana qarşı da nə vaxtsa insidentə imza atmasını əsas gətirərək, rəsmi Tehrani sudan quru çıxarmağa çalışırlar. Am-

Azərbaycan üçün iqtisadi fəlakət anonsu...

Qarşıdakı aylarda ölkəmizi nə gözləyir?

Dünyanın bir sıra inkişaf etmiş ölkələri postpandemiya dövründən çıxmaqla bağlı antiböhran tədbirləri həyata keçirirlər. İstənilən halda ortada olan əsas məqam ondan ibarətdir ki, dünya pandemiyadan sonra yeni bir dövrün başlandığının fərqi vardır. Odur ki, məhz aqrar sektorda yeni aşağı faizli kredit siyasəti, bazarlama və dəstək paketləri tətbiq edilir.

Azərbaycanda isə bu istiqamətdə aparılan işlər hələ ki, nəzərə cərpacaq səviyyədə deyil. Aylardır ki, ölkənin müstəqil ekspertləri tərəfindən müzakirələr aparılır, təkliflər irəli sürülür, lakin rəsmi dairələr susqunluq nümayiş etdirirlər. Anti-böhran sistemlərini həyata keçirmirlər.

Bu günlərdə Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov böhran anonsu verən bir açıqlamaya müəlliflik etdi. Nazir hesab edir ki, yaxın zamanlarda Azərbaycanı böyük bir böhran gözləyir.

Nazirin açıqlamasından belə anlaşılır ki, dünyada baş verənləri bəhanə gətirərək belə bir anons irəli sürülür. Söhbət hansı formada gözlənilən böhrandan gedir?

İqtisadçı-alim Qubad İbadoğlu hesab edir ki, Mikayıl Cəbbarovun bu açıqlaması bəhanə xarakterlidir.

Qubad İbadoğlu:
“Azərbaycana böhran qlobal böhrandan öncə gələcək”

“İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarovun “böhrana hazır olmalıyıq” açıqlaması qarşıdan gələn böhranın məsuliyyətini indidən qlobal proseslərin üzərinə qoymaq cəhdidir. Təəssüf ki, 30 il ərzində Azərbaycanda dayanıqlı ola bil-

cək milli iqtisadiyyat qurulmadı, bazar iqtisadiyyatına keçid sonadək başa çatdırılmadı. Əvvəla onu qeyd edirəm ki, Azərbaycana böhran qlobal böhrandan öncə gələcək. Bu dəfə də gözlənilən böhranı neftin dünya bazar qiymətinin ucuzlaşması gətirəcək. Belə ki, son 5 ayda dünya bazarında neft qiymətləri 25 faiz ucuzlaşıb və hazırda bu tendensiya davamlı xarakter alıb”, - deyir iqtisadçı-alim qeyd edir.

Gözlənilən odur ki, dünya bazarlarında neftin qiymətinin ucuzlaşması prosesi davam edəcək. Nəticədə Azərbaycan üçün gözlənilən böhran bir qədər dərinləşəcək.

Bu dəfə neftin qiymətinin ucuzlaşması ilə gələn böhran daha ağır, çoxtərəfli və uzunmüddətli olacaq və Azərbaycanın manatı növbəti dəfə sət devalvasiyaya məruz qalacaq. Belə ki, bu dəfə neft gəlirlərinin azalmasını yalnız dünya bazar qiymətlərinin ucuzlaşması deyil, həmçinin neft hasilatının azalması (2022-ci ilin 1-ci yarısında orta gündəlik neft hasilatı 424 min barel təşkil edib ki, bu

da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 9,41 faiz azalma deməkdir) və hasilat (AÇG-də əməliyyat xərci son 6 ildə 1 milyon barrel üçün 80 min dollar və ya 36,7 faiz artıb), nəql xərclərinin artması da şərtləndirəcək. Məlumat üçün qeyd edirəm ki, 2009 və 2010-cu illərin hər birində AÇG yatağından 2022-ci ilin gözlənilən göstəricisindən 2,2 dəfə çox neft hasil olunub. Bu ilin 6 ayında Azərbaycanın neft gəlirlərinin 2 dəfə, qaz gəlirlərinin 4,5 dəfə artımı dünya bazarında qiymətlərin hədsiz yüksək olmasından qaynaqlanıb.

Bundan əlavə 2022-ci il üçün dövlət büdcəsinin qeyri-neft gəlirləri 13660,3 mln. manat məbləğində gözlənilir ki, bu da cari xərclərin 67,47 faizini örtə bilər. Beləliklə də post-devolvasiya dövrünün

ən yüksək inflyasiyasının təsiri ilə həm dövlətin cari və investisiya xərclərinin, həm də əhəlinin istehlak məsrəflərinin artması dövlətlə yanaşı, ailə büdcəsinin də kəsirini çoxaltmaqla böhranın sosial təsirlərinin daha da gücləndirəcək.

Qubad İbadoğlu hesab edir ki, çıxış yolu təxirəsalınmaz tədbirləri əhatə edən anti-böhran proqramının hazırlanması və onun icrasındadır. Hökumət bu proqramı da Yol Xəritələri, 2022-2026-cı ilin sosial-iqtisadi strategiyası kimi mənasız sənədə çevirərsə, onda 2023-cü ili dərin böhran ili ola bilər.

Faktiki olaraq Azərbaycanda anti-böhran tədbirləri kimi hansı addımların atıldığını müşahidə etmirik. Bu baxımdan da böhranın daha da dərinləşməsi gözləniləndir.

İqtisadiyyat şöbəsi

Kənd təsərrüfatı naziri İnam Kərimov müsahibəsində bildirmişdi ki, bu ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycanda müşahidə edilmiş kəskin quraqlığa görə, təqribən 100 min hektar ərazidə taxıl əkinləri məhv olub.

Nazir məlum səbəblərdən məhv olmuş taxıl əkininə görə büdcədən ayrılan subsidiyadan və 50 faizini dövlətin qarşıladığı aqrar sığortadan danışmayıb.

Maraqlıdır ki, İnam Kərimov yaranmış böhranlı vəziyyətin səbəbindən bəhs etmir.

Burada tək cəbiyə qədər məhv olmuş tonlarla buğdadan getmir. 100 hektardan toplanması mümkün olan, hətta ən aşağı tedarük göstəricisi ilə hesablasaq ciddi bir rəqəm ortaya çıxar.

Bununla belə, məhv olmuş 100 min hektar ərazidə həm də milyonlarla manat büdcə vəsaiti

məhv edilib.

Məsələn, 1 hektar taxıl əkininə görə dövlət büdcəsindən fermerlərə 220 manat subsidiya verilir. 100 min hektar üçün subsidiya məbləği 22 milyon manat edir ki, onun da 25 faizini nağdlaşdırmaq, 75 faizini isə xüsusi dükanlardan gübrə alınmasına xərcləmək mümkündür.

Göründüyü kimi, dövlətin itkiləri 22 milyon manatdır. Bəs, bunun hesabını kim verəcək, cənab nazir?

Digər tərəfdən də Qarabağ, Şərqi Zəngəzur, Gəncə-Qazax və Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonlarının ərazisində yetişdirilən taxılın hər 1 tonunun satışından əldə edilən gəlirin 4 faizi, digər ərazilərdə isə 1,2-2,5 faizi qədər sığorta haqqı nəzərdə tutulur. Bu isə o deməkdir ki, riski yüksək olan ərazilərdə hər tondan 1000 manat gəlir əldə edilirdi halda onun 40 manat sığortaya gedir. Əgər sığorta hadisəsi baş

İnam Kərimovun milyonluq maxinası və məhv edilən aqrar sektor

verərsə, onda həmin gəlirin 90 faizini, yeni 900 manatını sığorta şirkəti fermerə ödəməlidir. Düzdür, Azərbaycanda quraqlığa görə sığorta ödənişi nəzərdə tutulmur, həmçinin məhv olmuş taxıl sahələrinin sığortalanmasına dair məlumatlar da yoxdur.

İstənilən halda 100 min hektar taxıl əkinləri məhv olubsa, onun hansı fermerlərə məxsus olması və haralarda əkilməsinə dair məlumatlar da açıqlanmalıdır. Azərbaycanda orta məhsuldarlığın 32 sentiner olduğunu nəzərə alanda quraqlığa görə məhv olmuş 100 min hektar ərazidə taxıl əkindən itkilərimiz 320 min ton olub, bu da buğdanın indiki qiymətilə 320 milyon manat deməkdir.

Hesab edirəm ki, baş verənlər aqrar, su və meliorasiya təsərrüfatı sahələrində pis idarəçiliyin göstəricisidir. Xüsusilə də taxıl qıtlığının mövcud olduğu indiki şəraitdə bunun üzərindən ötüb keçmək olmaz. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi dövlətə dəyən ziyana görə əlavə məlumatlar

açıqlamalıdır.

“Hurriyyet”in apardığı araşdırmalar zamanı məlum olub ki, İnam Kərimovun qeyd etdiyi quraqlıqdan məhv olan 100 min hektar taxıl sahəsi məhz susuzluqdan, daha doğrusu təsərrüfatı suyu verilmədiyindən məhv olub. Taxıl sahələrinə verilməli olan su isə pambıq əkilən təsərrüfatlara verilib. Bununla da hazırda bütün dünyanı narahat edən ərzaq buğdası təminatı, əsas qida məhsulu olan taxıl tədarükü 320 min ton aşağı düşüb.

Nəhayət, Azərbaycan hazırda ərzaq buğdasına olan tələbə

tını ödəmək üçün idxalatla bağlı problemlərlə üzləşir. Rusiya, Qazaxıstan, Ukrayna kimi əsas buğda ixracatçıları Azərbaycana taxıl satmağı ertələyiblər. Bu isə o deməkdir ki, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, nazir İnam Kərimov zamanında əsas strateji ərzaq məhsulları sayılan sahələrə xüsusi diqqət ayırmalı idi. Bununla bağlı zəruri olan inzibati addımlar atılmalı idi. Lakin ortada yalnız 100 min hektar məhv olmuş taxıl sahəsi haqqında informasiya var. Bunun da məsuliyyəti əlbəttə ki, İnam Kərimovun üzərinə düşür.

İqtisadiyyat şöbəsi

Rusiya Federasiyasının vətəndaşı Mamedov Vüqar Ağəli oğlunun rəsmi nümayəndəsi, etibarnamə əsasında onun hüquqlarını müdafiə edən Abdullayev Böyükağa Abdulla oğlu tərəfindən “Hürriyyət”in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Vüqar Mamedovun adından yazılan həmin məktubu olduğu kimi dərc edirik:

“Hörmətli redaksiya!

Bildirirəm ki, sosial şəbəkədə internet üzərindən avtomobilini satmaq istəyən və Bakı şəhərində yaşayan Vüsal Əkbərov adında şəxsle tanış olmuşam və Xəzər rayonu, Binə qəsəbəsi ərazisində sonuncu ilə görüşmüşəm.

Vəsiqə göstərərək özünü DİN-nin əməkdaşı kimi təqdim edən Vüsal Əkbərov, Lizinq vasitəsilə istifadəsində olan avtomobilini satmaq istədiyini bildirmişdir. Vüsal Əkbərov özünün polis əməkdaşı olduğunu, ədalətin, asayışın keşiyində durduğunu, dələduzlara, fırıldaqçılara qarşı barışmaz mübarizə apardığını söyləməklə, mənə (Rusiya Federasiyasının vətəndaşı Vüqar Məmmədov) tam inandırıcıdan sonra aramızda sövdələşmə baş tutmuşdur və avtomasını mənə satmışdır.

Mən, Vüqar Mamedov isə, öz növbəmdə Rusiya Federasiyasında yaşayan atam ilə Vüsal Əkbərovu danışdırmışam. Vüsal Əkbərov şəxsi-adına olan VISA vahid bank kartını həm mənim “Whatsapp” nömrəmə, eyni zamanda atamın “Whatsapp” nömrəsinə göndərmişdir. Atam Mamedov Ağəli Sədrəddin oğlu Vüsal Əkbərovla dəfələrlə danışdıqdan sonra sonuncunun bank kartına avtomobilin dəyərində uyğun olaraq iki dəfə RR (rus rublu) köçürmüşdür. Pulun köçürülməsini təsdiq edən Bank qəbzlərini isə sübut üçün mənə göndərmişdir (Göndərilən pulların bank sənədlərini əlavə edirəm).

Bundan başqa, maşını idarə etmək üçün Vüsal Əkbərov mənə Lizinqdən etibarnamə alıb verərək hər dəfə Vüsal Əkbərova 467 manat pul ödəmişəm. Bu barədə pulun bank qəbz-sənədləri vardır. Vüsal Əkbərov bu minvalla məndən 8 500 manat almışdır.

Əvvəllər olduğu kimi, dördüncü ayda da eynilə etibarnamə vermək adı ilə Vüsal Əkbərov məndən maşını götürmüş, “bir saata qayıdram” deyərək, bir daha maşını geriye qaytarmamışdır.

Vüsal Əkbərova nə qədər zəng vurub əlaqə yaratmağa çalışsam da, telefonuma cavab verməmişdir. Verdikdə isə mənə hədə-qorxu və hərbə-zorba gəlmişdir.

Nəhayət, mən (Vüqar Mamedov) DİN-nin 102 çağrı mərkəzinə zəng vurub, bu haqda məlumat vermişəm. Xəzər rayonu Polis İdarəsinin 3-cü Polis Bölməsində polis əməkdaşı mənim müdafiəmi təşkil etmədən dindirmiş və səthi izahatımı almışdır. Əslində, mən Azərbaycan əsilli olmağıma baxmayaraq, Azərbaycan dilində yaxşı danışmağı və yaxşı yazmağı bilmirəm. Polis mənim Rusiya Federasiyasının vətəndaşı olduğumu, yazmağı və danışmağı yaxşı bilmədiyimi biləndən sonra

Rusiya vətəndaşı Azərbaycanda dələduzluğa məruz qalıb

Səfirlik işə qarışdı, Baş Prokurorluq göstəriş verdi, Binəqədi rayon prokuroru Fuad Məmmədov tərəfindən cinayət işi hələ də ört-basdır edilir...

hadisəyə heç bir əhəmiyyət vermək istəməmişdir.

Hörmətli redaksiya!

Bildirirəm ki, polis bölməsində heç bir araşdırma aparılmadığını gördükdən sonra mən Rusiya Federasiyasının Bakı şəhərində yerləşən səfirliyinə hadisə barədə məlumat vermişəm və köməklik istəmişəm. Rusiya səfirliyi isə öz növbəsində, vətəndaşının - mənim pozulmuş hüquqlarımın müdafiəsinə qalxaraq, Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna vətəndaşına qarşı törədilmiş qanunsuz olaylar barədə məlumat vermiş və qanuni tədbir görülməsini xahiş və tələb etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu hadisə ilə bağlı apardığı araşdırmanın nəticəsi barədə Rusiya səfirliyinə rəsmi

Baş Prokurorluğun göstərişində bildirilir ki, “Vüsal Əkbərovun nə vaxt, hansı qiymətə, hansı şərtlər əsasında pul alması, həmin vaxt aralarında hər hansı müqavilə bağlanıb-bağlanmaması, həmin alqı-satqının hansı şəxslərin iştirakı ilə baş tutması, Vüsal Əkbərovun sonradan avtomasını hansı səbəbdən aparması, buna icazə verilib-verilməməsi və Vüqar Mamedova hansı məbləğdə ziyan vurulması xüsusiyyətləri araşdırılsın, Vüsal Əkbərovun şəxsiyyəti və olduğu yer müəyyən edilsin, izahatı alınsın, şahidlər dindirilsin...”

cavab vermişdir. Baş Prokurorluğun verdiyi məlumatda bildirilir ki, həmin material Xəzər rayon Prokurorluğu vasitəsilə, Baş Prokurorluq tərəfindən tələb edilərək götürülmüş, öyrənilmiş və bütün halların tam, obyektiv və hərtərəfli araşdırılması məqsədilə göstəriş verilmişdir.

Baş Prokurorluğun göstərişində bildirilir ki, “Vüsal Əkbərovun nə vaxt, hansı qiymətə, hansı şərtlər əsasında pul alması, həmin vaxt aralarında hər hansı müqavilə bağlanıb-bağlanmaması, həmin alqı-satqının hansı şəxslərin iştirakı ilə baş tutması, Vüsal Əkbərovun

sonradan avtomasını hansı səbəbdən aparması, buna icazə verilib-verilməməsi və Vüqar Mamedova hansı məbləğdə ziyan vurulması xüsusiyyətləri araşdırılsın, Vüsal Əkbərovun şəxsiyyəti və olduğu yer müəyyən edilsin, izahatı alınsın, şahidlər dindirilsin. Vüsal Əkbərovun əməllərinə obyektiv hüquqi qiymət verilsin”(Baş Prokurorluğun səfirliyə təqdim etdiyi cavab məktubunu sizə təqdim edirəm).

Baş Prokurorluq bu kimi göstərişlər verdikdən sonra sənədləri Xəzər rayon Polis İdarəsinin 3-cü PB-nə qaytarmışdır.

Baş Prokurorluğun səfirliyə

verdiyi cavab məktubundan da tam aydın görünür ki, prokurorluq işi tələb etdiyi, araşdırma apardığı və səfirliyə məlumat verdiyi günə kimi həqiqətdən də polis heç bir araşdırma aparmamışdır. Hətta Vüsal Əkbərovun yerini belə müəyyən etməmişdir. Bunu Baş Prokurorluq verdiyi cavab məktubu ilə tam təsdiq edir.

Hörmətli redaksiya!

Bildirirəm ki, Xəzər rayon Polis İdarəsi Baş Prokurorluq tərəfindən aldığı rəsmi göstərişdən sonra, guya sonradan bilmişdir ki, 9 aydır Vüsal Əkbərovun barəsində Binəqədi rayon Polis İdarəsində AR.CM-nin 178.3.2 maddəsi ilə cinayət işinin istintaqı aparılır. Xəzər rayon polisi Baş Prokurorluğun göstərişlərinə-filan baxmadan, heç bir araşdırma aparmadan əvvəllər topladığı yarı-yarımçıq materialı və tərtib etdiyi əsassız arayışı (Arayışın əsassız olduğunu Baş Prokurorluq verdiyi cavab məktubunda qeyd etmişdir) Vüsal Əkbərovun barəsində aparılan cinayət işinə əlavə edilməsi üçün Binəqədi rayon Polis İdarəsi-

nə göndərmişdir.

Çox-çox təəssüflər olsun ki, bu günə kimi işlə bağlı heç bir araşdırma aparılmamışdır. Hətta Baş Prokurorluğun verdiyi konkret göstərişlərə belə əməl edilməmişdir.

Heç bir araşdırılma aparılmadığı üçün zərərçəkmiş şəxs olaraq, hüquqlarımı müdafiə edən, səlahiyyətlərimi yerinə yetirən nümayəndəmlə birlikdə Binəqədi rayon prokurorunun - Fuad Məmmədovun qəbulunda olmuşuq. Rusiya vətəndaşı olmağımla bağlı və mənə qarşı törədilmiş qanunsuz hərəkətlər barədə prokurora ətraflı məlumat vermişik.

Bildirmişik ki, Binəqədi rayon Polis İdarəsində barəsində cinayət işi gedə-gedə Vüsal Əkbərov Xəzər rayonu ərazisində mənə qarşı təkrar eyni əməli, cinayəti törətməlidir. 3-cü Polis Bölməsi

isə Vüsal Əkbərovun Barəsində Binəqədi RPİ-də cinayət işi aparıldığını bilə-bilə, cinayətin üstünü ört-basdır etməyə cəhd göstərmişdir. İşin hal-hazırda Binəqədi rayon Polis İdarəsinin İstintaq Şöbəsinə olduğunu Prokurorun dö-nə-dönə diqqətinə çatdırmışam. Bu səbəblərə görə də Fuad Məmmədovdan prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokuror kimi işi nəzarətə götürməsinə xahiş etmişəm.

Əfsuslar olsun ki, Binəqədi rayon prokuroru Fuad Məmmədova törədilmiş cinayətlə bağlı verdiyimiz ətraflı məlumatdan sonra da, bu günə kimi Xəzər rayon Polis İdarəsi tərəfindən göndərilmiş materialın Vüsal Əkbərovun barəsində Binəqədi Rayon Polus İdarəsində aparılan cinayət işi ilə birləşdirilməsinə icazə verməmişdir.

Hətta Baş Prokurorluq tərəfindən Rusiya səfirliyinə verilən cavab məktubunda göstərilən, araşdırılması vacib və tələb edilən xüsusiyyətlər da bu günə kimi araşdırılmamış, dəqiq desək, rayon prokuroru qarşısını almışdır.

Hörmətli redaksiya!

Sizdən müraciətim olduğu kimi çap etməyinizi və mənə qarşı törədilən cinayətin üstünün Binəqədi rayon prokuroru tərəfindən bu günə kimi ört-basdır edildiyini ictimaiyyətin və Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun diqqətinə çatdırmağınızı xahiş edirəm.

Məlum cinayət işinin gedişi ilə bağlı sizə gələcəkdə məlumat verəcəyəm”.

Hazırladı: KƏNAN

Redaksiyadan: Mövzunu diqqətdə saxlayacağıq. Yazıda adları qeyd olunan qurumların və şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasının sədri Nensi Pelosinin Asiya - Sakit okean ölkələrinə səfəri zamanı Tayvanı ziyarət etməsi Çin Xalq Respublikası tərəfindən kəskin etirazla qarşılanıb. Pekin bu səfərin qarşısını almaq üçün hərbi güc tətbiqinə əl atacağı xəbərdarlığını etsə də, gərginlik silahlı toqquşmaya dönüşmədi.

Çinin Tayvanı öz ərazisi saymasına baxmayaraq, ABŞ dəfələrlə bildirib ki, bu adanın Pekinin ixtiyarına keçməsinə imkan verməyəcək. Ağ ev strateji mövqedə yerləşən Tayvanın ətrafına avia-daşıyanlar və bir sıra hərbi gəmilər göndərməklə yeri gələrsə, Tayvan uğrunda döyüşəcəyini nümayiş etdirir. Beynəlxalq analitiklərin fikrinə görə, Çin ABŞ-la müqayisədə öz hərbi dəniz qüvvələrinin zəifliyini və Qərbin sanksiyalarını nəzərə alaraq hələlik geri çəkilib. Amma Tayvanı

rub.

Tayvanı kim əlində saxlayacaqsas, o da üstünlük qazanacaq. Çinin Tayvanı işğal etməsi Yaponiyaya da əl vermir. Çinin düşməni olan Yaponiya həttə bu müharibəyə müdaxilə edə bilər.

Çin və Tayvan Ukrayna hadisələrindən dərs çıxarırlar. Tayvanın işğala daha hazırlıqlı olduğunu deyə bilərik. İndi artıq Çin də anlayır ki, ildırım sürətli əməliyyat uğurlu olmaya bilər. Yaxın vaxtlara kimi Çinin hərbi strategiyası xalq müharibəsiydi. Həmin strategiyaya görə xalq silahlandırılacaq, müharibəyə yola salınacaq, lazım olduqunda az intensivli strategiya tətbiq ediləcək (məsələn, partizan müharibəsi). Ancaq son dövrlər təsəvvürlər dəyişir.

Çin insan resursuna yox, texnologiyaya üstünlük veriləcək ordu qurmaq yolunda irəliləyir. Çünki artıq Çinin quru müharibə-

Çin Rusiyanın səhvlərini təkrarlayacaqmı?

Və yaxud Tayvan yeni müharibə ocağına çevrilə bilərmə?

“Çin “qələbəyə əmin olmadan müharibəyə girmə” prinsipinə əməl edəcək”

ləri qurtarıb. Sovet-Rusiya təhlükəsi üfүүdə belə görünür.

Vətəndaş müharibəsi və Yaponiya işğalı çoxdan sona çatıb. Tayvanı tutmaq üçün quru qoşunları yox, çox güclü hərbi-dəniz donanması tələb olunur. Keçirilən hərbi təlimlər hər iki tərəfin Ukrayna müharibəsindən dərs

Çinə qatmaq planı Pekinin gündəmindən düşməyib.

Türkiyənin “Medya Günlüğü” internet portalı “Tayvan Ukrayna olacaqmı?” başlıqlı məqaləsində sözügedən məsələyə toxunub. Həmin məqaləni təqdim edirik:

“Ukrayna müharibəsi başlayandan Asiya - Sakit okean regionunda “Tayvan Ukrayna olacaqmı?” sualı verilir. Bəziləri Çinin Ukrayna hadisələrindən dərs çıxarmasını istəyir. Çünki Rusiyanın planladığı baş tutmadı. Ukrayna nəzarətə götürülməli, döyüşlər isə qısa müddətdə qurtarmalıydı. Amma alınmadı. Odur ki, Çinin Tayvana müdaxiləsi halında gözlənilməz anoloji vəziyyət yarana bilər.

Tayvan və Ukraynanın müqayisə edilməsinin başqa bir mərhələsinə keçək. “Çin Rusiya olarmı?” sualına cavab versək, görərik ki, iqtisadi planda Çin və Rusiya arasında ümumi şeylər azdır. Dünya fabriki olan Çinin Ümumi Daxili Məhsulu Rusiyanınkı ilə müqayisədə çox böyükdür.

Çin dünya iqtisadiyyatına sıx bağlı olduğu halda, Rusiyanın dünya iqtisadiyyatındakı “göbək bağı” yalnız enerji sektorudur. Digər yandan, enerji sferasında Rusiya Avropa Birliyindən asılı

deyil, Avropa Birliyi Rusiyadan asılıdır. Amma Çin dünya iqtisadiyyatı ilə ələ bağlanıb ki, mümkün sanksiyalar ölkəni dağıdacaq. Bu, Çini Tayvana hücum etməkdən yayındıran ən mühüm faktordur.

Rusiyanın isə dünya ilə qarşılıqlı təsiri ələ səviyyədə deyil, ona görə də sanksiyalardan nisbətən az əziyyət çəkir.

Hərbi baxımdan Rusiya ön plana nüvə arsenalını çıxarır. Hər iki ölkənin quru qoşunları güclüdür və Ukrayna müharibəsi də quruda gedir. Lakin ehtimal edilən Tayvan müharibəsi dəniz müharibəsi olacaq, Çin Hərbi Dəniz Qüvvələri ABŞ donanmasından hələ ki, geridədir. Ukraynadakı hadisələrdən fərqli olaraq, Tayvana hücum edilməsi Amerikanın birbaşa müdaxiləsinə gətirib çıxara bilər. Həm də ki, həmin regionda, əsasən də Cənubi Koreya və Yaponiyada xeyli ABŞ hərbi bazaları var. Bunlarla yanaşı, Tayvan Amerika silahları ilə təchiz edilib. Çin hücum edəcəyi təqdirdə bu, onları durduracaq.

Amerika silahları Rusiyanın Ukraynada irəliləməsinə ləngidən və ya onu dayandıran faktordur. Çin tanınmış tarixi sərkərdələri Sun-Çzının müdrik kəlamlarını yada salaraq, “qələbəyə əmin ol-

madan müharibəyə girmə” prinsipinə əməl edəcək.

ABŞ hərbi cəhətdən Çindən güclü olduğu üçün Tayvana hücum baş verməyəcək. Bir də ki, Çin Tayvanla birləşməyə tələsmir. Buarada digər məqam ondan ibarətdir ki, Rusiya NATO-nun genişlənməsini təhlükə kimi gördüyü üçün öz strateji prioritetlərini buna əsasən müəyyənləşdirib. Çin isə ilk növbədə dinc yolla iqtisadi böyüməyə önəm verir. Ona görə də Tayvana müdaxilə onun bütün iqtisadi nailiyyətlərini məhv edər.

Beləliklə, biz bənzətmənin ikinci hissəsinə gəlirik. Yəni, Ukrayna və Tayvanın bir-birinə oxşayan və oxşamayan tərəflərinə. Tayvanın əhalisinin sayı Ukrayna əhalisinin yarısı qədərdir.

Ada əhalisinin 90 faizi hanlardır (etnik çinlilər). Ukraynada yaşayan rusların təxmini sayı isə ümumi əhalinin 20 faizdir. Belə bir etnik xəritə iki region arasındakı mühüm fərqi göstərir.

Digər tərəfdən, Ukraynadakı ruslar ümumən Rusiya nəzarətində müstəqillik və ya Rusiyaya birləşmək çağırışları edirlər. Amma Tayvan əhalisi müstəqillik istəyir və Çinin nəzarətini qəbul etmir. Yəni, başqa sözlə desək,

Tayvanda hanların çoxluq təşkil etməsi onların Çinə birləşmək istəmələri anlamına gəlmir. Çinin Tayvanla mədəni yaxınlaşma siyasəti isə lazımi effekt vermir. Tayvanlılıq ayrı bir xüsusiyyət daşıyır.

Ukrayna Tayvanla müqayisədə az inkişaf edib. Tayvanın iqtisadiyyatı Ukrayna iqtisadiyyatından üç dəfə böyükdür. Tayvan regionun informasiya-texnologiya mərkəzidir. ABŞ-ın belə bir ölkədən vaz keçəcəyi mümkünsüz görünür. Yəni, Ukrayna ilə müqayisədə Tayvan ABŞ-ın imtina edə bilməyəcəyi yerdir. Çin quru nəhəngdir, ABŞ isə dəniz nəhəngidir. Ortada isə Tayvan du-

çıxdığını göstərir.

Beləliklə, Ukrayna və Tayvan arasında bəzi oxşarlıqlar olsa da, fərqlər daha çoxdur. Çin sanksiyalardan ehtiyatlanacaq. İndiki anda onun hərbi-dəniz donanması desant çıxarmaq üçün kifayət edəcək gücdə deyil.

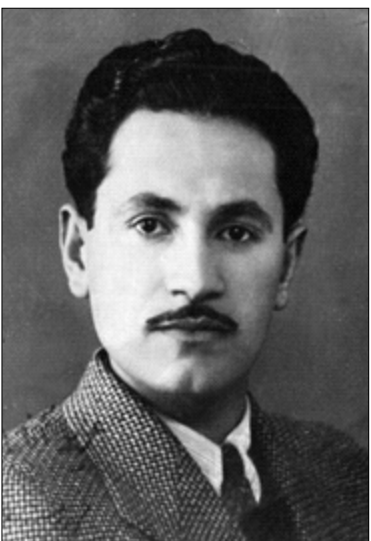
Tayvana daxil olmağa cəhd göstərilməsi Amerikanın müdaxiləsi ilə nəticələnenəkdir. İqtisadi və strateji nöqtəyi-nəzərdən Tayvan ABŞ üçün mühümdür və ABŞ onu Ukrayna kimi qurban verməyəcək. Bir sözlə, yaxın zamanlarda biz Tayvan müharibəsi və adaya hücum gözlemirik”.

Hazırladı: RƏŞAD

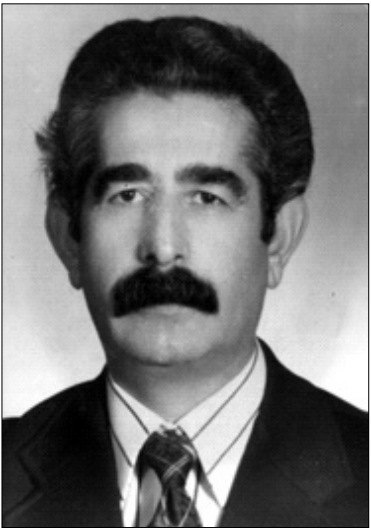
Bəşər övladının hürriyyət və istiqlalı

Ənənəvi İbrahimi qanunları və Firidun İbrahimi Anayasası!

Fədakarlığınız nəticəsiz qalmayıb. Məsləkinizlə, mübarizə əzmınız və şəhadətinizlə yandırdığınız milli azadlıq məşəli bu gün sizin yolunuzu davam etdirən milyonlarla türk ərənlərinin ürəyində alovlanaraq azadlıq yoluna nur saçmaqla türkən milli azadlığını addım-addım yaxınlaşdırır.

Firidun Qəni oğlu İbrahimi

Ənənəvi Qəni oğlu İbrahimi

Obyektiv mülkiyyət, bölgü və əmək haqqının Ənənəvi İbrahimi qanunları

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Üçüncüsü, cinayətkara verilən cəzanın bütün cəhətləri toplum halında cinayətin baş verməsində zərərçəkənin günahı da nəzərə alınmaqla zərərçəkənə dəymiş maddi, cismani, mənəvi və s. zərərə adekvat olmalıdır. Bu halda cinayət etmiş şəxs bağışlanırsa və ya cəzanın bir hissəsindən hər hansı bir dövlət qurumu, vəzifəli şəxs tərəfindən azad edilirsə həmin qurum və ya şəxs zərərçəkən vətəndaşa qarşı cinayət etmiş olur. Çünki, cinayət etmiş şəxsin həтта real islah olması belə zərərçəkmişin razılığı olmadan onun cəzasını tam çəkməkdən azad olunmasına

əsas ola bilməz.

Dördüncüsü, eğer cinayət etmiş şəxs bağışlanır və ya cəzanın bir hissəsindən hansı bir qurum və ya kimse tərəfindən obyektiv və haqlı olaraq azad edilirsə bu halda ya bu cəza haqqında qərar çıxarmış hakim vəzifə cinayəti törətmiş ya da ki, bu əməl üçün bu cəzanı və ya cəza müddətini nəzərdə tutan qanun qeyri-obyektiv və ədalətsiz qanundur. Əgər bu belədirsə onda bu qanunun özü, hakim və cinayətkarı bağışlayanlar üçün əvvəlcədən düşünülmüş şəkildə rüşvət və korrupsiya, başqalarının mali, sağlamlığı, həyatı hesabına cəmiyyətdə siyasi çəki ya pul qazanmaq üçün cinayət mexanizmi kimi hesablanaraq qəbul edilmişdir. Belə hal ancaq vətəndaşın qul hüququnda olduğu cəmiyyətlərdə mümkün ola bilər.

Hazırladığımız müasir dövlətin Firidun İbrahimi Anayasasının bu günə mövcud olan Anayasalardan əsaslı fərqlərindən biri də rütbə və vəzifəsindən asılı olmayaraq bütün dövlət memurlarına, ümumiyyətlə vətəndaşa nəyisə qadağan etmək və ya ona nəyəsə icazə vermək hüququnun ləğv edilməsidir. Vətəndaşa hər hansı bir məsələ barədə icazə və ya qadağanı qanun verməlidir. Bu gün dünyanın bir sıra ölkələrində, əsasən də qeyri-demokratik ölkələrdə qanunlar qanunverici orqanda deklarativ məzmununda qəbul edilir. Onların konkret icra mexanizmləri sərəncam, qərar və təlimat formasında müəyyən edilməsi hüququ isə hökumətə və ya baş idarələrə verilir. Üstəlik ölkənin icra hakimiyyətini təmsil edən prezident, baş nazirin əmr, sərəncam, qərarları da qanun statusu daşıyır. Yəni, heç bir qanunvericilik hüququ olmayan icra hakimiyyəti ölkənin qanunvericilik orqanının hüququnu qanunsuz olaraq mənimsəyir. Belə cəmiyyətlərdə adətən dövlətin qanunverici, məhkəmə, nəzarət orqanlarının başçıların və onların müavinlərinin vəzifəyə təyin edilməsi və vəzifədən kənarlaşdırılması hüququnu da icra hakimiyyəti başçısı mənimsəməklə hakimiyyətin əsas qollarının müstəqilliyinə son qoyaraq mütləq monarx sistemi yaratmış olur. Mütləq monarx sistemində ancaq quldarlıq və feodalizm üsul idarəsi mövcud ola bilər. Bu sistemdə nəinki sosializm quruluşu, hətta normal kapitalizm quruluşunun mövcud olmasından söhbət belə gedə bilməz. Belə bir anormal qayda cəmiyyətdə bir şəxsin büt-

tün vətəndaşlar üzərində şəxsi diktaturasını yaratmış olur. Nəticədə həm qanunların icra mexanizmi olmadan yarımçıq qəbul edilməsi, həm də hətta qanunlar icra mexanizmi ilə birlikdə qəbul edildiyi halda belə təcrübədə hər hansı hadisə və prosesin müəyyən halı qanunda əks olunmadıqda yaranan boşluğu doldurmaq üçün məmur icazəsinə və iradəsinə ehtiyac yaranır. Belə hallarda operativ olaraq qanuna əlavə və dəyişiklik edilməsi əvəzinə məmur icazəsindən istifadə edilir ki, bu da vətəndaşı məmu-

cəhdədən ən yüksək səviyyədə inkişaf etmiş kapitalist dövlətinin hüquq sistemində nəzərdə tutulmaması ilə yanaşı cəmiyyətdə hər zaman fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam nəslin yetişdirilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

İnsanların fiziki parametrləri eyni olmadığı kimi onların düşüncəsi, şüuru, elmi səviyyəsi, hər hansı bir problemə, prosesə, hadisəyə və s. yanaşma tərz, təhlil qabiliyyəti eyni deyil və bu xüsusiyyətlər bütün cəmiyyət üzvlərində vahid cəmiyyət və kefiyyət ölçüsündə ola bilməz. Bu həyatın obyektiv reallığıdır və bunu əsaslı şəkildə tamamilə eyniləşdirmək mümkün də deyil...

İnsanların fiziki parametrləri eyni olmadığı kimi onların düşüncəsi, şüuru, elmi səviyyəsi, hər hansı bir problemə, prosesə, hadisəyə və s. yanaşma tərz, təhlil qabiliyyəti eyni deyil və bu xüsusiyyətlər bütün cəmiyyət üzvlərində vahid cəmiyyət və kefiyyət ölçüsündə ola bilməz. Bu həyatın obyektiv reallığıdır və bunu əsaslı şəkildə tamamilə eyniləşdirmək mümkün də deyil...

run tutduğu vəzifənin hakimiyyət piramidasının üfqi və şaquli ölçülərinə uyğun olaraq quluna, təhkimlisinə, nökrinə çevirmiş olur.

Bu gün üçün dünyanın ən mükəmməl hüquq sistemi sayılan İngiltərənin hüquq sistemində, belə boşluqları doldurmaq üçün hansısa bir məhkəmənin oxşar situasiyada çıxardığı qərara (prezident) istinad edilərək doldurulur. Yəni bu halda qanunvericilik hüququ olmayan məhkəmə əslində hamı üçün icrası məcburi olan qanun qəbul etmiş olur.

Müasir dövlətin Firidun İbrahimi Anayasasında dövlət mexanizminin bütün qollarının tam müstəqil olmasının təmin edilməsi, bütün dövlət orqanlarının, o cümlədən qanunverici orqanın ancaq imtahan vasitəsilə peşəkar mütəxəssislərdən formalaşdırılması, habelə qanunverici orqanın daim, fasiləsiz işləyən təşkilatı mexanizmə çevrilməsi cəmiyyətdə baş verən bütün hadisə və proseslərin təfərrüatını qanunda əks etdirməyə, həyatın inkişaf prosesindən irəli gələrək yaranan boşluqları isə vaxtında doldurmaq üçün zəruri şərait yaratmış olur.

Cəmiyyətin mövcudluğunun təminatçısı olan ailənin, yeni nəslin qayğısının çəkilməsi, tərbiyə və təhsildə qadınların əsas, həlledici və əvəzolunmaz rolunu nəzərə alaraq qadınların əməyi və əmək haqqına müasir dövlətin Anayasasında nəzərdə tutulan güzəştlər hətta iqtisadi

ölçüsündə ola bilməz. Bu həyatın obyektiv reallığıdır və bunu əsaslı şəkildə tamamilə eyniləşdirmək mümkün də deyil. Buna görə də cəmiyyətdə müxtəlif fəlsəfi dünyagörüşlərinin mövcud olması təbii haldır və bu hər bir vətəndaşın əqidəsinin, fikirlərinin cəmiyyətdə rəsmən qəbul edilmiş fəlsəfəyə, dünyagörüşünə uyğun olub-olmamasından, səhv və ya düzlüyündən, elmi və ya qeyri-elmi olub-olmamasından asılı olmayaraq hər kəskin fikir söz, əqide azadlığının olmasını zəruri edir.

Müvəqqəti saxlanılan şəxsin müvəqqəti saxlanılma yerinə təhvil verildiyi andan cinayət işinin məhkəməyə göndərildiyi anadək onun müstəntiqə, vəkilə, prokurorla, ombudsmanla fiziki təması- nı istisna edən şəraitdə görüşlərin səs yazısı və görüntülərin cinayət işinə əlavə edilməsi, onun surətinin müstəntiqə, vəkilə, prokurora verilməsi, lazım gəldikdə isə bu görüntüləri kütləvi informasiya vasitəsilə nümayiş etdirmək imkanının olması, istintaqın ondan hər hansı bir zor, hədə, aldatma yolu ilə saxta ifadə almaq buna məcbur etmək imkanından məhrum etməklə yanaşı, onu istintaqı ondan qanunsuz yolla saxta ifadə almaqda suçlandırmaq imkanından məhrum etmiş olur.

Bundan başqa müvəqqəti saxlanılma yerlərinin polis və təhlükəsizlik idarəsinin ixtiyarında olması, istintaq dövründə saxlanılmış vətəndaşların həbsxanada

saxlanılması, həm də bu məkanın ictimai nəzarətdən kənar olması cinayət etməsi barədə heç bir fakt aşkar olmayan şəxsləri qanunsuz olaraq həftələrlə, hətta aylarla bu yerlərdə saxlayaraq onlara ağılasığmaz işgəncələr verməklə etmədikləri, hətta xəbərləri belə olmadıqları cinayətləri etiraf etməyə məcbur edirlər. Bu hüquq-mühafizə orqanlarının fəaliyyətində ən geniş yayılan haldır. Müstəqil olmayan məhkəmələr də bu saxta ittiham üzrə qanunsuz qərarlar çıxarmağa məcbur qalmaqla bu cinayətlərin şərikinə, davamçısına çevrilirlər.

Dövlət mexanizminin kütləvi cinayət istehsal edən sistem olmaq etibarilə onu bu mahiyyətdə formalaşdırılan əsas, fundamental səbəb cəmiyyətin iqtisadi sisteminin quruluşunda və onun üst qurumu olan ictimai sistemində, o cümlədən hüquq sisteminin məzmun və mahiyyətindədir. Yəni hər bir cəmiyyətdə cinayətkarlığın səviyyəsi, həcmi onun iqtisadi-ictimai quruluşunda olan ədalətsizliyə düz mütənəsbidir.

Ədalətsiz hüquq-mühafizə sistemi isə özünün qanunsuz fəaliyyəti ilə əslində günahsız insanları qanunsuz olaraq zorla cinayətkara, təsadüfən və ya məcburən cinayət etmiş şəxsləri peşəkar cinayətkara çevirməklə cinayətkarlığın geniş təkrar istehsalını reallaşdıran mexanizmdir. Buna görə də bu gün dünyada mövcud olan heç bir iqtisadi-ictimai, dövlət, hüquq mühafizə sistemi az-çox əsaslı surətdə cinayətkarlığı aradan qaldırmaq və hətta təsadüfən, məcburi olaraq ilk dəfə cinayət etmiş şəxsi islah etmək qüdrətinə malik deyil. Ədalətsiz iqtisadi-ictimai sistemin özünü bütövlükdə dəyişmədən nə ədalətsiz hüquq-mühafizə sistemini dəyişmək, nə də ki, cinayətkarlığın kökünü kəsmək mümkün deyil.

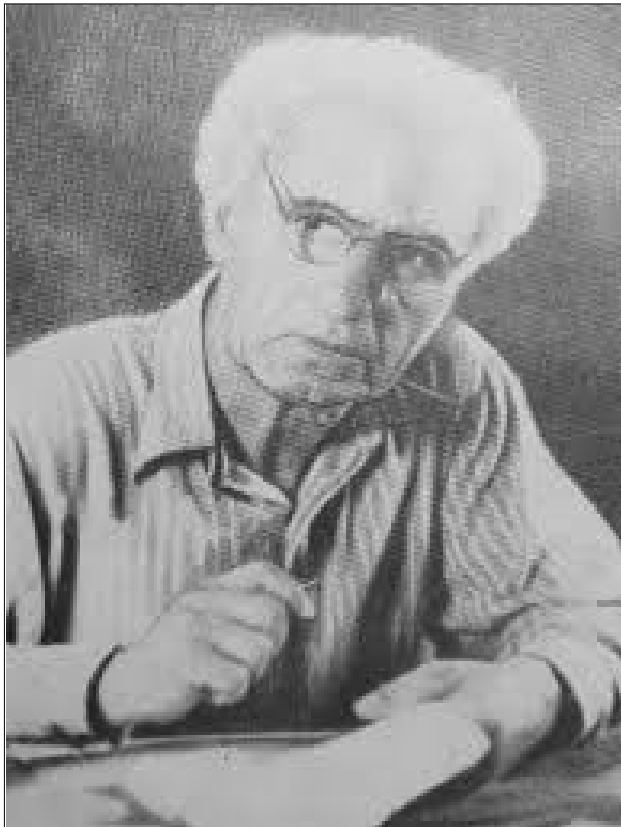
Dövlət mexanizmi adlandırılaraq kütləvi və ağır cinayətlər istehsal edən bu mexanizm bu gün də bütün dünyada var gücü ilə hər gün milyonlarla insanları fiziki və mənəvi cəhətdən şikəst və məhv etməklə bəşər cəmiyyətini bütövlükdə cinayətkar aləmə çevirməkdədir.

Bunları dərk etməyən millət, toplum qul vəziyyətindən təkamül yolu ilə çıxmasını tarixən uzun müddət gözləməli olacaq. Cəmiyyətin quldarlıq, feodalizm və ya kapitalist quruluşuna malik olması və inkişaf səviyyəsinə uyğun olaraq bu cinayətlərin miqyas və səviyyəsi bir qədər azalsa da dövlət daim cinayət və cinayətkar istehsal edən mexanizm olmaq etibarilə öz xüsusiyyətini hələ də saxlayır.

(Ardı var)

Şapur QASIMI

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan səhnəsində qadın rollarını kişi aktyorları ifa edirdi. Bu acı həqiqət XX əsrin 20-30-cu illərinə qədər davam edib. Sidqi Ruhullanın da ilk rolu Balaxanı dram dərnəyində H. Ərəblinskiyin quruluş verdiyi və 1908-ci il dekabr ayının 21-də tamaşaya qoyulan Nəcəf bəy Vəzirovun “Adı var, özü yox” komediyasında Telli rolu olub (S. Ruhullanın səhnəyə çıxması 1906-cı ildə olub. Bu fakt S. Ruhullanın özünün xatirələrində, M. C. Cəfərovun, C. Cəfərovun, Ə. Əliyevanın kitablarında göstərilir. Lakin İ. Kərimovun, E. Şeyxzadənin və İ. Rəhimlinin tədqiqatlarında S. Ruhullanın səhnəyə çıxması 1908-ci ildən hesablanır. Biz qeyd elədiyimiz məlumatları mənbələrdə olduğu kimi göstəririk-İ.A.).

Sidqi Ruhulla Nəcəf bəy Vəzirovun dramaturgiyasında

İmran AXUNDOV,
fəlsəfə doktoru

“Balaxanı dram dərnəyi “Adı var, özü yox” komediyasını tamaşaya hazırlamaq üçün aktyor-rejissor Hüseyn Ərəblinskiyə dəvət edib. Tamaşa 1906-cı il mart ayının 28-də (bəzi mənbələrdə 29 və 30 mart göstərilir-İ.A.) göstərilib. Tamaşada dövrün tanınmış aktyorları Əhməd Qəməli-Məlikov, Ağalar Gəraybəyov, Yusif Ağayev, Xəlil Hüseynov, Yunis Nərimanov, Rza bəy Məlikov iştirak ediblər. Sidqi Ruhulla (Axundov) ilk dəfə səhnəyə çıxıb və Telli rolunu oynayıb. Digər qadın rollarında Stepanova və Mixaylova çıxış ediblər...

Avqust ayının 6-da isə Nuxa (indiki Şəki-İ.A.) teatr həvəskarları “Yağışdan çıxdı, yağmura düşdü” komediyasını oynayıblar.

“...Sidqi birinci dəfə olaraq Vəzirovun “Adı var, özü yox” komediyasında Telli rolunda səhnəyə çıxdı. Bu zamandan gənc həvəskarın həyatının əsl məqsədi və mənası müəyyən edilmiş oldu. Həmin illərdən etibarən Sidqi bir müddət Bakının müxtəlif fəhlə rayonlarında çıxış edir, ara bir şəhərdə də tamaşalar verirdi. Sidqinin hələ ilk kiçik rolları onun fəvqəladə bir istedadla malik olduğunu aydın göstərirdi. Xüsusilə Ərəblinski Sidqinin talantına çox böyük qiymət verirdi. Ərəblinski Haqverdiyevin “Dağılan tifaq” faciəsinin bir əlyazmasını Sidqiye bağışlayıb üzərində də yazmışdır: “Şagirdim Sidqi Ruhullaya” (C. Cəfərov).

S. Ruhulla 1909-cu il aprel ayının 3-də yenə də Ərəblinskiyin

quruluşunda Bakıda “Dənizçilər klubu”nda (“Morskoy sobranie”) N. Vəzirovun “Müsbəti Fəxrəddin” faciəsində Rüstəm bəy rolunda çıxış etdi.

S. Ruhulla xatirələrində yazır ki; “1906-cı il martın 29-da (mart ayının 28-də-İ.A.) Balaxanıda “Balaxanski krujok” adlanan bina-da Ərəblinski bizimlə hazırladığı “Adı var, özü yox” komediyasını oynadı. Ondan sonra “Müsbəti Fəxrəddin” pyesini hazırlayacaqdı. Onda da Hüseyni bir rejissor kimi dəvət etməyi qərara aldım. Biz öz rollarımızı yazıb, Hüseyni dəvət elədik. Hüseyn gəlib, rolları bölmək üçün, kitabı istədi. Biz “öz rollarımızı yazmışıq” deyər cavab verdik. Ərəblinski öz məğrur baxışı ilə hərəkət edələri ilə üzümüzə baxıb və birdən qalxıb paltosunu götürərək dedi:

- Qayda budur ki, hazırlanan əsərin rolunu rejissor bölüb paylar. Əgər belə olmasa, mən gedərəm.

Biz hamımız onun sözünü qanun tutaraq “Müsbəti Fəxrəddin” kitabını onun qabağına qoyduq. O, rolları böldü, birinci mənim adıma çəkdi. “Rüstəm bəy böyük mülkədar”-Cənab Axundov. Mən özümü şaşıraaraq “öz rolumu yazmışam” (mən həmin əsərdə ən balaca rol olan Rüstəm bəyin nökrü rolunu yazmışdım) deyər ayağa qalxıb rolumu ona göstərdim. O, halqa kimi fırlanan gözlərini mənə dikib, əsəbi halda dedi:

- Əgər mən verdiyim rolu qəbul etməsəniz, mən də gedərəm.

Mən, dediyimə peşman oldum və Rüstəm bəy rolunu oynamağa razı oldum.

Ərəblinski bu cür həvəskarlar ilə məşq keçəndə və onlara rejissorluq edəndə, bir rolu özü necə oynayırsa, həvəskarlara da o cür öyrədirdi. Çünki artist-həvəskar re-

jissor göstərişindən başqa rol hazırlamaq üçün material tapmırdı. Teatr materialları yox, teatr tarixi yox və təqlid etməkdən başqa heç bir əlac da yoxdur. Odur ki, Ərəblinski “Müsbəti Fəxrəddin” dramasında rejissorluq edərkən mənə nə göstəriş, necə hərəkət etdirmişdi, mən də tamamilə onun təqlidini çıxarmışdım, hətta mənə demişdilər ki, Hüseyn Ərəblinski bu rolu hazırlayanda öz anasını qabağına qoyub məşq edirmiş. Mən də özümü Ərəblinskiyə oxşatmaq üçün, Rüstəm bəy rolunu hazırlayanda yorğanımı yerdə uzadıb “oğlum Mahmud bəy” deyər feryad edirdim (bu hadisə mənim evdən qovulmağıma səbəb oldu). Mənim bu hərəkətlərimi eşidən Ərəblinski əlini ciynimə vuraraq “səndən çox şey gözləmək olar”-deyər mənə öz evinə dəvət etdi. Həmin dəvət mənim professional aktyor olmağıma səbəb oldu.

H. Ərəblinski “Müsbəti Fəxrəddin” faciəsində Rüstəm bəy kimi mürəkkəb xarakterə malik olan obrazı Sidqiye tapşırırdı. Rüstəm bəyi ifa etməyə tərəddüd edən Sidqini Ərəblinski ürəkləndirib, rolun öhdəsindən gəldiyinə inandırır.

Öz müəlliminə diqqətlə qulaq asan Sidqi Rüstəm bəy obrazı üzərində məsuliyyətlə işləməyə başladı. Rolu hazırlayarkən Sidqi bəzi çətinliklərlə üzləşdi. Lakin inandırıcı, müəllimləri səhnə arxasına gəlib, gənc sənətkarı təbrik edirlər, onun sənətinə pərəstis etdiklərini bildirirlər. Rüstəm bəy rolunda Sidqi hər şeydən əvvəl öz ifasının təbiiyi, rolu dərinlən hiss edib yaşaması ilə diqqəti cəlb etmişdir. Son səhnələrdə Sidqi-Rüstəm bəy daha təsirli, daha inandırıcı idi. Gənc sənətkar Rüstəm bəy rolunda Ərəblinskiyin ləyaqətli şagirdi olduğunu sübut edirdi. O, hər cür yersiz, süni deklamatorluqdan uzaq idi. Hər bir hərəkətində, tənəffüs və ifadəsin-

H. Zərdabi və başqaları Sidqini təbrik etdilər.

Bu tamaşada gənc Sidqi müəllimi H. Ərəblinskiyin sənətkarlıq ənənəsinə sadıq qalmışdı. O, Rüstəm bəyi canlı və təbii ifa etmişdir. Aktyorun oyununda bu obrazın daxili həyəcanları ilə hərəkətləri arasında bir bağlılıq var idi. Obrazın inandırıcı çıxmasının əsas amillərindən biri onun təsirli olmasında idi. Gənc aktyorun ifasındakı həyatilik və səmimiyyət tamaşaçıları heyrləndirmişdi. Sidqi bu ilk mükəmməl obrazında realizmlə yanaşı romantizm boyaları da nəzərə çarpırdı.

“Ərəblinski hiss etmişdir ki, S. Ruhulla zəngin yaradıcılıq potensialına malik aktyor olacaq. O, müxtəlif əsərlərdə müsbət və mənfi obrazları böyük ustalıqla tamaşaçılara təqdim edəcək. Onun yaratdığı obrazlar təbiiyi ilə fərqlənəcək. Sidqinin ilk səhnə addımlarına inandığı üçün Ərəblinski ona “Müsbəti Fəxrəddin” faciəsində Rüstəm bəy obrazını tapşırırdı. “Bu, gənc aktyor üçün böyük bir səadət, eyni zamanda ciddi bir imtahan idi. Sidqi öz ustalarını qarşısında parlaq bir imtahan verir. Ərəblinski ona: “İndi sən sənətkarsan, indi sən yarada bilərsən” deyir. Bakının qabaqcıl ziyalıları, yazıçıları, müəllimləri səhnə arxasına gəlib, gənc sənətkarı təbrik edirlər, onun sənətinə pərəstis etdiklərini bildirirlər. Rüstəm bəy rolunda Sidqi hər şeydən əvvəl öz ifasının təbiiyi, rolu dərinlən hiss edib yaşaması ilə diqqəti cəlb etmişdir. Son səhnələrdə Sidqi-Rüstəm bəy daha təsirli, daha inandırıcı idi. Gənc sənətkar Rüstəm bəy rolunda Ərəblinskiyin ləyaqətli şagirdi olduğunu sübut edirdi. O, hər cür yersiz, süni deklamatorluqdan uzaq idi. Hər bir hərəkətində, tənəffüs və ifadəsin-

də son dərəcə təbii və inandırıcı idi. Bu tamaşadan sonra Sidqi hər şeyi buraxıb peşəkar aktyor olmağı qərara alır” (M. C. Cəfərov).

Sidqi Ruhulla həm də “Müsbəti Fəxrəddin” faciəsində Fəxrəddin (rej. M. M. Kazımovski, 11.12.1909, Bakı) rollarını ifa edib.

Sidqi Ruhullanın ifasında Fəxrəddin öz fikirlərini yeni elmi nüanslar üzərində qurmağa çalışmış, kənddə təhsil ocaqları açmaq arzusu ilə yaşayan, orada baş verən ziddiyyətləri aradan qaldırmağa çalışan bir gənc idi. Fəxrəddin-Sidqinin təbliğ etdiyi bu yenilik, bu inkişaf öz şəxsi arzuları deyildir, həyatda baş verən hadisələrin nişanəsi idi. Cahilliyi aradan qaldırmaq, inkişaf, elm və mədəniyyət yolunu tutub, qabaqcıl insanların arzu və istəklərini təbliğ etmək arzusu ilə yaşayırdı. Köhnə cəmiyyətə mübarizədə məğlub olan Fəxrəddin-Sidqinin məğlubiyyəti köhnəliyin qələbəsi kimi səslənmir, yenilik yayan qüvvələrin zəif olduğunu, kifayət qədər yetişmədiyini göstərirdi.

Akademik Məmməd Cəfər yazır: “Sidqi mürtece və liberal mül-

kədarların sinfi təbiətini çox gözəl bilirdi. 1912-ci ildə Sidqi Bakıda bir gecədə, eyni bir tamaşada həm Rüstəm bəy, həm də Fəxrəddin rolunda sıxış etmiş və hər ikisində müvəffəq olmuşdur”.

“Yaz mövsümünün sonunda (1912-ci il-İ.A.) Sidqi Ruhulla İrəvan şəhərinə qastrola gedib. Onun rejissorluğu və yerli həvəskarların yaxından iştirakı ilə burada “Müsbəti-Fəxrəddin” faciəsi göstərilib. Sidqi Ruhulla İrəvanda həm Fəxrəddin, həm də Rüstəm bəy rollarında səhnəyə çıxıb.

1910-cu ildə İrana ikinci dəfə qastrola gələn Sidqi Ruhulla Ənzeli, Qəzvin, Rəşt, Həmədan, Tehran, Şiraz, İsfahan şəhərlərində Ə. Haqverdiyevin, N. Vəzirovun, N. Nərmənovun əsərlərini tamaşaçılara təqdim edir.

“Sidqi Ruhulla 1910-cu ildə İranda uzunmüddətli qastrol səfərində olub. Aprel ayında Rəşt şəhərində təzə klubun açılışı münasibətilə tədbil edilmiş Köhnə məktəb” və Nəcəf bəy Vəzirovun “Ev tərbiyəsinin bir şəkli” məşxərələri oynanıb. Bu münasibətlə “Həqiqət” (18 aprel 1910) qəzetində çıxış edən Əkbər Əliyev Sidqi Ruhullanın qastrolunun yüksək səviyyədə keçdiyini yazır. Onun fikrincə, Sidqi Ruhullanın İrana gəlişi bu ölkənin müxtəlif şəhərlərində teatr sənətinin tərəqqisinə və təkamülünə böyük təsir göstərib” (Ə. Əliyeva).

Orta Asiyaya uzunmüddətli qastrol səfərinə çıxan Sidqi Ruhulla 1916-cı il noyabr ayının 28-də Daşkəndin “Kolizey” teatrında yerli həvəskarlarla “Müsbəti-Fəxrəddin” faciəsini tamaşaya hazırlayıb. Xeyrixanlıq məqsədi ilə oynanılan bu tamaşada Fəxrəddin rolunu Sidqi Ruhulla özü ifa edib. Qalan obrazları isə yerli teatr həvəskarları tamaşaçılara təqdim ediblər.

// Türkiyənin 30 iyun - 4 iyul 2020-ci il tarixli sayında "Sabir Rüstəmxanlı: İranın Azərbaycandakı təxribatları açıq təhdiddir" başlıqlı yazı diqqətimi çəkdi. Müsahibənin əvvəlində S.Rüstəmxanlı fikrini bir qədər yumşaq ifadə etsə də Rusiya və İranın Azərbaycana olan münasibətlərinin heç də dost məzmunlu olmadığını, xüsusilə İranın həm Azərbaycan Respublikasına, həm də İranda olan türklərə qarşı düşmən münasibəti sərgiləməsini obyektiv olaraq qısa da olsa təsvir edir. Hətta İranda təhsil almış Azərbaycan vətəndaşlarının vasitəsilə İranın gizli, aşkar təxribatla məşğul olaraq, onu genişləndirməyə çalışdığını da dilə gətirir və bunun bizim üçün ciddi təhlükə olduğunu da qeyd edir.

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Çoxlarına məlumdur ki, Azərbaycan dini zülmət qaranlığına qər qaldığı dövrdə hansısa ərəb imamının bacısı olduğu deyilən bir ərəb qadın Bakıya gələrək burada öldükdən sonra onunla bağlı Bakının Bibi-Heybət ərazisi deyilən sahəsində məscid binası inşa etmişlər. Rusiya bolşevikləri Azərbaycan əhalisinin zəhnindən islam dinini qovub, onun boşalan yerinə Leninin yaratdığı materialist "bolşevizm" dinini yerləşdirmək üçün islam dini daşıyıcıları istəhsal edən "Bibi-Heybət" məscidini dağıtmaqla bir güllə ilə iki hədəf vurmuş oldular. Yeni öz dinləri üçün yer boşaltmaqla bərabər, Azərbaycanın bir memarlıq abidəsini yer üzündən sildilər. SSRİ dağıldıqdan sonra hakimiyyətə gələn yeni qüvvələr həmin dövr üçün zəruri olan siyasi məqsədlə "Bibi-Heybət" məscidini Bayıl qəsəbəsinin girişində həmin ərazidə yenidən inşa etdilər. Hələ bir neçə il öncə Bayılda uzun illər ərzində özbaşına, qanunsuz tikilmiş evlərin sökülüb, əhalinin oradan köçürülərək həmin ərazidə böyük bir ziyarətəhə yaradılaraq, bu ziyarətəhəyə gələnlər üçün mehmanxanalar və digər xidmət infrastrukturalarının yaradılması kluarlarda qızğın müzakirə edilirdi.

44 günlük qələbə ilə sonuclandırılan müharibədə xarabalıq çevrilmiş torpaqlarımızın çox hissəsinin azad edilməsi və böyük bərpa işləri görülməsi zərurəti Bayıl ziyarətəhənin yaradılmasını arxa plana keçirsə də, bu məsələ gündəlikdə durur. Son dövrlərdə müxtəlif "seyid ocaqları" rəhbərlərinin, din xadimlərinin mətbuat vasitələrində monoloq şəklində əhaliyə "dini dəyərlər" sırımaları, orta məktəblərdə dini dərslərin keçirilməsinin vacibliyinin vurğulanması, hətta bu məsələnin Milli Məclisin müzakirəsinə belə çıxarılması, millətin şüurunun 6-7-ci əsrlər səviyyəsində qandallanması hesabına iri çaplı din dəlləllərinin böyük qazanc əldə edəcəyi ziyarətəhənin tikilməsinə ictimai rəyi hazırlamaq məqsədi güdüldü. Hələlik isə Qarabağda böyük həcmli bərpa işlərinin görülməsi zərurəti bu məsələ

Xalq şairi xalqı hansı faciələrə sürükləyir?

lənə "dondurub". Lakin yəqin ki, bir gün donu açılacaq. "Adamin mali bir yere gedir, güman min yere", - deyib türk aqilləri. Bir vaxt həmin gəlir mənbəyinə sərmayə yatırmağa namizəd olanlarla, hakimiyyətin yüksək pillələrindən endirilən iri çaplı keçmiş pullu məmurlarla sıcaq münasibətləri olan millət vəkili müdhiş təklifinin mənbəyi haqqında gümanları çox istiqamətə yönəldə bilir. Hələ SSRİ-də dövlətin qanunlarının sərt və ciddi olduğu dövrlərdə istisna edilmədən bütün mehmanxanalarda "qonaqlara" seksual xidmət göstərən qeyri-rəsmi fahişə kontingentinin fəaliyyət göstərdiyi, polis, prokurorluq, KQB bu kontingentdən öz vəzifə borclarının, həm də şəxsi məqsədlərinin reallaşdırılması məqsədilə aktiv istifadə etdiyi heç bir sikkə deyil. SSRİ dağıldıqdan sonra isə neinki mehmanxanalarda, eləcə də müxtəlif gecə klublarında, restoranlarda, xüsusilə xarici vətəndaşların çox olduğu avropastilli ictimai işə müəssisələrində gənc peşəkar fahişələrin azad və aktiv fəaliyyət göstərməsi göz önündədir.

Ərəb ölkələrində, İranda olan "müqəddəs ziyarətəhə" isə islamın rəsmi fahişəlik forması olan SİĞƏ biznesi daim və rəsmən mövcud olmuşdur. Son 30 ildə İranın Azərbaycana islam ilə bərabər ixrac etdiyi SİĞƏ biznesinin nəticəsi olaraq dağılan ailələrin, yetim qalan uşaqların sayı sağlam düşüncəli insanı sarsıtmağa bilmir. Bakıda, ümumiyyətlə Azərbaycanda bu qəbildən olan "ziyarətəhə"lərin tikilməsi vətəndaşlarımızın milli şüurunun məhv etməklə yanaşı, ölkənin demoqrafiyasına çox ciddi zərbə vurmaqla qurtarmayıb, insanlarımızın əxlaqını əsaslı şəkildə deformasiyaya uğratmış olacaq.

Digər tərəfdən isə hansısa ərəb imamı Kazımın bacısı türk

milləti, o cümlədən Azərbaycan əhalisi üçün necə müqəddəs ola və ya sayıla bilər? İmam sözü başçı, sərkərdə, rəhbər anlamını ifadə edir. Qoşunun, hərbi dəstənin imamı sərkərdə, ölkəyə başçılıq edən imam, Xomeyni kimi ölkə başçısı, dini ritualların icrasına başçılıq edən imam isə Şuşada

Yox əgər, ərəb millətinin hegemonluğu xatirinə milyonlarla soydaşımızı qətlə yetirənlərin özünün, yaxınlarının adına "ziyarətəhə" yaradıb, milli məniyyətimizi düşmənlərimizin ayağı altına atmaq istəyiriksə, onda Andranikin bacısının sümüklərini Türkiyədən, Şaumyanın başçısının sümüklərini elə Azərbaycanın özündən "tapıb", ziyarətəhə düzəltmək elə bir çətin məsələ də deyil.

cümə namazı qılınan zaman namaz qılanların qarşısında Qafqaz müsəlmanları İdarəsinin Rəhbəri Şeyx Hacı Allahşükür Paşazadədən öndə durub namaz qılma prosesinə başçılıq edən, namaz prosesi dövründə müvəqqəti də olsa imam titulu daşıyan, Azərbaycanda dövlətimizə qarşı yaradılmış casus və terror şəbəkəsinin müəllifi Ocaqnejad kimi dini titul daşıyıcısıdır. Mən bu ifadənin izahatını ona görə verdim ki, türk torpaqlarını nə vaxtsa da işğala məruz qoyub, öz torpaqlarına qatan yad ölkə başçısı, nə Kütəybə kimi milyonlarla türk insanlarını qətlə yetirmiş yad işğalçı qoşun sərkərdəsi, nə də hansısa məsciddə türklərin başında durub, türk insanını narkomaniyaya öyrəşdirən kimi, türk milli şüurunun keyləşdirib, məhv edən din adlı narkotikaya öyrəşdirən imam nə özü, nə də qohum-əqrabası türk millətinin sevimlisi, müqəddəsi ola bilməz.

Bütün Azərbaycanın ərəb, fars milli mənafe və məqsədlərinə xidmət edən dinin zülmət qaranlığına gömülmüş milli şüurumuzu ölü durumuna gətirdiyi vaxtlarda aramız-

da olmuş pullu dini fanatların milli düşmənlərimizin adına tikdirdiyi ziyarətəhələri elə bu gün də mövcud olan düşmənlərimizin pullu sələflərinin daha çox pul qazanması xatirinə gənclərimizin milli şüurunun kütləşdirib məhv edən dini təbliğat yerlərinin sayının çoxaldılması əvəzinə, tarix boyu millətimizin mənafe, güclənməsi, müstəqilliyi, inkişafı uğrunda həyatı boyu mübarizə aparmış, bu yolda şəhid olanlarımızın şərəfinə möhtəşəm xiyabanlar, ziyarətəhələr yaratsaq, şəhid ailələrinin, yaralı və yarasız qazilərimizin problemlərini layiqincə həll edib onları normal həyat səviyyəsi ilə təmin etsək, bütün insanlarımızın milli şüurunun, milli mənlilik hissəsinin daim oyaq olmasına, deməli hamımızın daim milli təhlükəsizliyimizin təmin edilməsinə hazır vəziyyətdə olmağımıza xidmət etmiş olarıq.

Yox əgər, ərəb millətinin hegemonluğu xatirinə milyonlarla soydaşımızı qətlə yetirənlərin özünün, yaxınlarının adına "ziyarətəhə" yaradıb, milli məniyyətimizi düşmənlərimizin ayağı altına atmaq istəyiriksə, onda Andranikin bacısının sümüklərini Türkiyədən, Şaumyanın başçısının sümüklərini elə Azərbaycanın özündən "tapıb", ziyarətəhə düzəltmək elə bir çətin

ki, həyatda insanın rəsmi həyat yoldaşı, eyni zamanda kənarda sevgilisi olduqda o erkək və ya dişi olmasından, harada yaşamasından asılı olmayaraq fahişə olduğu kimi, insanın xarakterini, əməllərini, ictimai və s. düşüncələrini müəyyənəldirib formalaşdıran özəl bir dəyər olur. Bu özəl dəyər ikili ola bilməz. Milli şüur ilk növbədə insana şəxsən onun özünün, mənsub olduğu toplumun fərdi və ümumi dəyərlərini, ləyaqətini, hüquqlarını aşılaman, insanın şəxsi və milli xüsusiyyətlərini, realıqları dərk etmək əsasında inkişaf etdirməyə sövq edən amildir...

Erməni kimi fars sovinizminin də hiyləgər, lovğa, qorxaq, kəmfürsət olduğu məlumdur. Yaddan çıxarmayacağı ki, Xamenei ilə H.Əliyevin Tehrandə rəsmi görüşündə Xəzər dənizi məsələsinə müzakirə edəndə Xamenei Xəzəri "Mazandaran gölü" adlandıranda, H.Əliyev də onun sözünü kəsib Xəzəri qədim türk dilində Quduz gölü adlandırdığını deyərək, onu fakt qarşısında qoyandan sonra Xamenei mumlayaraq bu sözdən əl çəkmişdir. Əlbəttə ki, İranın bu günkü prezidenti, onun müavini, millət vəkili, - "Qarabağa girib dəhlizlərə nəzarət eməliyik, İsrailə münasibət saxlamayın, Qarabağın bərpasında iştirak etməliyik", - kimi iddialar irəli sürüb Azərbaycan Respublikası ilə sərhəddə qoşun yığıb bizi hədələyərək, düşmənlərimizə qucaq açıb, eyni zamanda hər fürsət düşəndə dövlətimizi, millətimizi aşağılayırsa, İranda 52,2 milyon türk məhv etməyi hədəfləyirsə, bu halda millət vəkili bütün bunlara baxmayaraq, - "İranın dövlət xadimləri Azərbaycanla bağlı müsbət danışır", - deyərək düşmənlərimizi "dost" kimi təqdim edirsə, onda onun müdhiş təklifinə təəccüblənməyinə dəyməz. Millətin vəkili millətə Mirzə Ələkbər Sabir demişkən, "pisi pis, yaxşısı yaxşı, düzü hamvar" - deməli, düşmənin günahını onun üzünə tərs şillə kimi çırpıb, onu susdurmalıdır. Elə lap H.Əliyevin fars sovinizminin yuvasına çevrilmiş Tehrandə Xameneini susdurduğu kimi.

Nəhayət, bu yazımla S.Rüstəmxanlı nədəsə suçlamaq fikrində deyiləm, sadəcə olaraq türk milli şüurunun, türk milli məniyyətinin mövcudluğunun ən böyük və birmənalı düşməni olan dinin Azərbaycan tədrisinə genişləndirib güclənməsinin zəruriliyi fikrini irəli sürməsinə oxuyanda zəhmimdə canlanan düşüncələrimi oxucuya, həm də onun özünə çatdırmaq fikrinə düşdüm. Əgər onun bu barədə daha əsaslı arqumentləri varsa, bunu geniş oxucu kütləsinə təqdim etmək qələm sahibi, millət vəkili, xalq şairi üçün çətin məsələ deyil.

Şapur QASIMI